

# YEREL KİMLİK

GEÇMİŞTEN GELECEĞE



SAYI: 76 EKİM - KASIM - ARALIK 2023 ÜÇ AYDA BİR YAYIMLANIR-ÜCRETSİZDİR



## YARIŞMA

Kültürel Mirası Koruma  
Özendirme Yarışması 2022

## İNCELEME

Cumhuriyet Dönemi  
Kültür Mirasımız: Meydanlar

## DOSYA

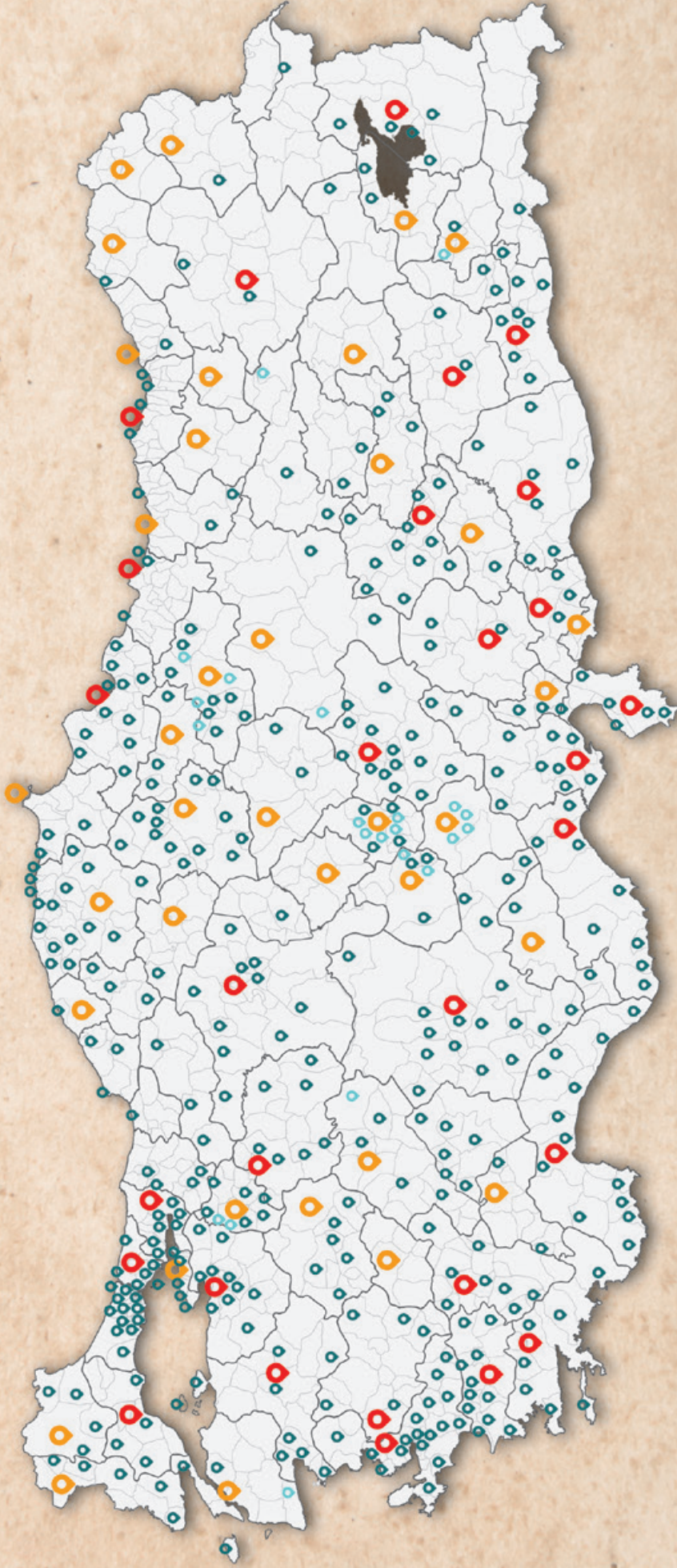
TKB Kahramanmaraş  
Buluşması

## DOSYA

Gaziantep Çalıştayı

# TÜRKİYE'NİN TARİHİ KENTLERİ

\* Tarihi Kentler Birliği Üye Belediyeler Haritası



- Büyükşehir Belediyesi
- İl Belediyesi
- İlçe Belediyesi
- Belde Belediyesi



Aralık, 2023  
ÇEKÜL Vakfı tarafından hazırlanmıştır.  
\* Tarihi Kentler Birliğinin güncel üye haritasına  
web sitesinden ulaşabilirsiniz.

**TARİHİ KENTLER  
BİRLİĞİ YÖNETİMİ****TKB Başkanı**

Hayrettin Güngör,  
Kahramanmaraş Büyükşehir  
Belediye Başkanı

**Meclis Başkan Vekilleri**

Bayram Çelik, Amasya Belediye Bşk.  
Recep Gürkan, Edirne Belediye Bşk.

**Encümen Üyeleri**

Alp Kargı, Merzifon Belediye Başkanı  
Hüseyin Fahri Fırıncı, Bartın Bld Bşk.  
Memduh Büyükkılıç, Kayseri  
Büyükşehir Bld. Bşk.  
Mustafa Dünder, Osmangazi Bld. Bşk.  
Selahattin Gürkan, Malatya Büyükşehir  
Bld. Bşk.  
Şükrü Genç, Sarıyer Belediye Başkanı  
Ülgür Gökhan, Çanakkale Bld. Bşk.

**Plan ve Bütçe Komisyonu Üyeleri**

Bülent Kantarcı, Çaycuma Bld. Bşk.  
Metin Oral, Altınova Belediye Başkanı  
Emin Ersoy, Havran Belediye Başkanı  
Halil Öztürk, Elmalı Belediyesi Başkanı  
Zehra Özyol, Gümüşhacıköy Bld. Bşk.

**Meclis Divanı Kâtip Üyeleri**

Ali Orkun Cengiz, Burdur Bld. Bşk.  
Mehmet Sait Kılıç, Oğuzeli Bld. Bşk.  
Özdilek Özcan, Niksar Bld. Bşk. (Yedek)  
İbrahim Sadık Edis  
Vezirköprü Belediye Başkanı (Yedek)

**Genel Sekreter**

Sezer Cihan, Gaziantep Büyükşehir  
Belediyesi Genel Sekreteri

**Danışma Kurulu**

Prof. Dr. Metin Sözen (Başkan)  
Dr. Asım Güzelbey  
Erdoğan Bilenser  
Dr. Fikret Nesip Uçcan  
Fikret Toksöz  
Hasan Özgen  
Kayhan Kavas  
Mehmet Özhasseki  
Mithat Kirayoğlu  
Nihat Çiftçi  
Prof. Dr. Ruşen Keleş  
Süleyman Elban  
Yusuf Ziya Yılmaz  
Prof. Dr. Zekai Görgülü



# DAYANIŞMA YILINI BİTİRİRKEN...

**Hayrettin Güngör**

TKB ve Kahramanmaraş  
Büyükşehir Belediye Başkanı

Yılın yoğun ve üzücü gündemi nedeniyle törenini gerçekleştiremediğimiz Kültürel Mirası Koruma ve Özendirme Yarışmasının ödüle değer bulunan projelerini bu sayıda göreceksiniz. Başta Prof. Dr. Metin Sözen Koruma Büyük Ödülünü alan Kayseri Büyükşehir Belediyesini; Jüri Özel Ödülünü alan Balıkesir Büyükşehir Belediyesi ile Mihallıççık Belediyesini ve yarışmaya başvuran tüm üyelerimizi tebrik ediyorum. Deprem bölgesinden de yarışmaya katılım oldu, bu ayrıca gururlanmamızı sağladı.

Önümüzdeki yıllarda, iyi örnekleri rehber edinen daha fazla proje ve uygulama görmeyi ümit ediyorum. Bu vesileyle Tarihi Kentler Birliği üyelerine güzel bir haber de vermek istiyorum. Yeni yıldan itibaren müzelerle ilgili çalışmalarımıza güncel içeriklerle devam edeceğiz, farklı konularda müzelerin niteliklerinin artırılmasına yönelik etkinlikler düzenleyeceğiz.

Değerli üyelerimiz; Kentsel Strateji işbirliğiyle *Mirasla Birlikte Yapılanma Eylem Planı* çalışmasını hazırlayarak depremden etkilenen bölgedeki yapılanma sürecine ışık tutmayı ve stratejileri belirlemeyi amaçladık. Deprem ardından uzun yıllar devam edecek etkileri kültürel mirasla bütüncül bir şekilde düşünerek, zararın ve kayıpların en aza indirilmesi; bölgedeki yaşamın bir an önce yeniden canlanması için elimizden geleni yaptık. Kahramanmaraş Buluşmasında bu çalışmayı sizlere tanıttık. O gün aramızda olamayan herkesin, detaylıca haberleştirilen bu sayfaları okumasını; kendi kentlerinizde neler yapılabileceğini düşünmenizi önemle rica ederim.

Bu toplantı ve buluşmalarımız, birlikte hazırladığımız raporlar ve yürüttüğümüz çalıştaylar, yarışmalar sayesinde dayanışmayı canlı tutuyoruz. Bu sayede, birimiz değil hepimiz kazanıyoruz. Elde ettiğimiz sonuçların kalıcı olması ve iyi örneklerin yaygınlaşması, etkinliklere gösterdiğimiz özenle baki olacaktır.

Saygılarımla.

# İÇİNDEKİLER

## SUNUŞ

- 1 Dayanışma Yılı'nı Bitirirken

## EDİTÖR

- 3 Dün ile Bugün Arasında

## YARIŞMA

- 4 Kültürel Mirası Koruma Özendirme Yarışması 2022

## İNCELEME

- 10 Cumhuriyet Dönemi Kültür Mirasımız: Meydanlar >> Zeynep Biçer Zeydan

## DOSYA

- 16 Kahramanmaraş'ta Mirasla Birlikte Yapılanma  
Değerlendirme: Kahramanmaraş Buluşmasında Yeni Bir Vizyon  
Kent Rehberi: Kahramanmaraş

## 30 DOSYA

- Korumada Sürdürülebilirlik Stratejisinin Yol Haritası  
Değerlendirme: Doğal Afetler Felakete Dönüşmesin  
Kent Rehberi: Gaziantep




## ANADOLU'DAN KORUMA HABERLERİ

- 44 Sonbaharda 11 Tarihi Kentte, Yerinde Eğitim  
52 Mirasla Birlikte Yapılanma Eylem Planı

## KISA HABERLER

- 56 Antakya İçin İTÜ'de Çalıştay  
57 Kayseri'de 2 Bin Yıllık Yer Altı Şehri Bulundu  
UNICEF'ten Çarpıcı Rapor  
58 Zeytin Yetiştiriciliği Artık UNESCO Korumasında  
59 Mücadelenin Sanata Yansıması  
Çocuklara Ödüllü Kütüphane  
60 Türkiye'nin İlk Sızdırma Göleti  
Gaziantep Bellek Dergisi Yayında  
61 Seyhan Korumada Kararlı

## 62 KİTAP TANITIMLARI

 ÇEKÜL Vakfı tarafından  
yayına hazırlanmaktadır.

**Kapak Desen:** Çingene Kızı  
Mozaiği, Gaziantep Zeugma  
Müzesi

**Tarihi Kentler Birliği Adına  
İmtiyaz Sahibi**  
Hayrettin Güngör

**Yazı İşleri Müdürü**  
Şirin Singin

**Editörler**  
Ezgi Alkan  
Şirin Singin

**Yazı Ekibi**  
Ahmet Onur Altun  
Alper Can Kılıç  
Figen Tokgöz

**Fotoğraflar**  
Ahmet Onur Altun  
Alper Can Kılıç  
Figen Tokgöz

**Kitap Tanıtımları**  
Ayşen Kılıç Özarslantürk

**Katkıda Bulunanlar**  
Zeynep Biçer Zeydan

**İletişim**  
ÇEKÜL Vakfı  
Ekrem Tur Sok. No: 8  
Beyoğlu-İstanbul  
Tel: 0212 249 64 64  
cekul@cekulvakfi.org.tr  
www.cekulvakfi.org.tr  
info@tarihi kentlerbirligi.org

**Dijital Erişim**  
www.tarihi kentlerbirligi.org

**Tasarım/Uygulama**  
Özlem Alıcı

# DÜN İLE BUGÜN ARASINDA

Tarihi Kentler Birliği sonbahar aylarını yoğun bir programla geçirdi. Yılın bu zamanları hem mevcut çalışmaların sonuçlandırıldığı hem de yeni projelere yönelik atılan adımlarla şekilleniyor. 76'ncı sayımızın içeriği de bunların yansımalarıyla oluştu. Yeni sayımızda iki kenti dosya konusu yaptık: Kahramanmaraş ve Gaziantep.

Kahramanmaraş'ta gerçekleşen yılın son TKB buluşmasında, mekânsal kayıpların yaşamı nasıl etkilediği tüm açıklığıyla görüldü. Konferans salonundaki sunumların ardından yapılan saha ziyaretlerinde, kentlerin yalnızca yapılarla değil, "hafızayla" var edilmesinin neden önemli olduğu anlaşıldı. Meydanlar özelinde kaleme aldığı inceleme yazısında Zeynep Biçer Zeydan bu konuyu, kent ve hafıza ilişkisini hayli özenle açıklıyor.

TKB Kahramanmaraş Buluşmasında ayrıca *Mirasla Birlikte Yapılanma Eylem Planı* okurlara takdim edildi. Planın detaylarına genişçe bir haberle yer verdik.

Gaziantep'te gerçekleşen "Korumada Sürdürülebilirlik Stratejisinin Oluşturulması ve Yaygınlaştırılmasına Yönelik Yol Haritası Çalıştayı" ise diğer önemli gündem maddesiydi. Akademiyle biraraya gelen yerel yönetim, önümüzdeki günlerde bir rapor yayınlayacak ve alana önemli bir katkı sağlayacak.

Yılın tamamlanan çalışmaları arasında en heyecanla beklenen konu 2022 Kültürel Mirası Koruma Özendirme Yarışmasının sonuçlarıydı. Kamu yararını gözeterek, iyileştirerek, işlevlendirerek kent yaşamına kazandırılan koruma örnekleri bu yıl da TKB tarafından ödüllendirildi ve yarışmanın kataloğu dijital olarak erişime açıldı.

Dün ile bugün arasında bulunduğumuz günlerde, koruma yaklaşımlarının insana ve doğaya saygılı sürdürülmesini diliyoruz.

İyi okumalar.



# KÜLTÜREL MİRASI KORUMA ÖZENDİRME YARIŞMASI 2022

Tarihi Kentler Birliğinin 22'ncisini düzenlediği Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma Proje ve Uygulamalarını Özendirme Yarışmasının sonuçları belli oldu. Yarışmaya bu yıl **37** üye belediye toplam **76** projeye katıldı. 2001 yılından bu yana düzenlenen Koruma Özendirme Yarışması, TKB üyesi belediyelerin "kimlikli kent" kavramını güçlendirmesi, kentin hafıza mekânlarının geleceğe taşınması, atıl durumdaki yapıların restore edilerek

yeniden işlevlendirilmesi ve yaşayan, canlı odaklara, kamusal alanlara dönüşmesini destekliyor, teşvik ediyor. Tek yapı ölçeğinden, sokak, çarşı, mahalle gibi çok boyutlu yürütülen kentsel mirası koruma çalışmaları bu yarışma ile tanıtılıyor, düzenlenen ödül töreniyle projeler sergileniyor ve ilgili kesimlerle paylaşılıyor.

Tarihi Kentler Birliğinin kurulmasına önyak olan Prof. Dr. Metin Sözen'in

adına verilen Koruma Büyük Ödülü bu yıl Kayseri Büyükşehir Belediyesinin oldu. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi ve Mihaliççık Belediyesi ise Jüri Özel Ödülüne değer bulundu.

## METİN SÖZEN KORUMA BÜYÜK ÖDÜLÜ

**Kayseri Büyükşehir Belediyesi:** Ağırnas Çevreş Değirmeni; Aziz Georgios ve Tahtalı Kilisesi; Bünyan Abdurrahman Gazi Türbesi; Basın Müzesi; Kültepe Kaniş Karum Müzesi; Tarihi Mahalle Fırınlari; Seyyid Burhanettin Mezarlığı Türbe Buluntusu; Soğanlı Ören Yeri ve Tavukçu Mahallesinde Yürütölen Restorasyon, Çevre Düzenleme Çalışmaları; Aziz Georgios ve Tahtalı Kilisesi; Bünyan Abdurrahman Gazi Türbesi; Basın Müzesi; Kültepe Kaniş Karum Müzesi; Tarihi

Mahalle Fırınlari; Seyyid Burhanettin Mezarlığı Türbe Buluntusu; Soğanlı Ören Yeri ve Tavukçu Mahallesinde Yürütölen Restorasyon, Çevre Düzenleme Çalışmaları.

**Uzun yıllar kent içinde ve çevresinde yürüttüğü koruma çalışmalarını birer birer uygulamaya geçiren Kayseri Büyükşehir Belediyesi; yapı ölçeğinden arkeolojik mirasa uzanan doğal ve kültürel miras projelerine her yıl yeni kazanımlarla devam etmesi, bütöncöl koruma stratejisini hayata geçirmesi ve süreklilik içinde yürütölen çalışmalarla kent merkezi ile ilçelerindeki çok katmanlı miras alanlarını korumaya devam edeceğini gösteren yaklaşımı nedeniyle Metin Sözen Koruma Büyük Ödölüne değer bulundu.**





## JÜRİ ÖZEL ÖDÜLLERİ

**Balıkesir Büyükşehir Belediyesi:** Karesi, Edremit, Havran, Ayvalık, Bandırma İlçelerinde Yürütülen Çeşitli Onarım, Restorasyon ve Sokak Sağıklaştırma Projeleri; Havran Atatürk ve Seyit Onbaşı Müzesi; Avni-Jale Özken Marmara Adalar Müzesi; Edincik Kentsel Tasarım Rehberi ve Koruma Amaçlı İmar Planı; Balıkesir Etnografya Galerisi Teşhir Tanzim Projesi.

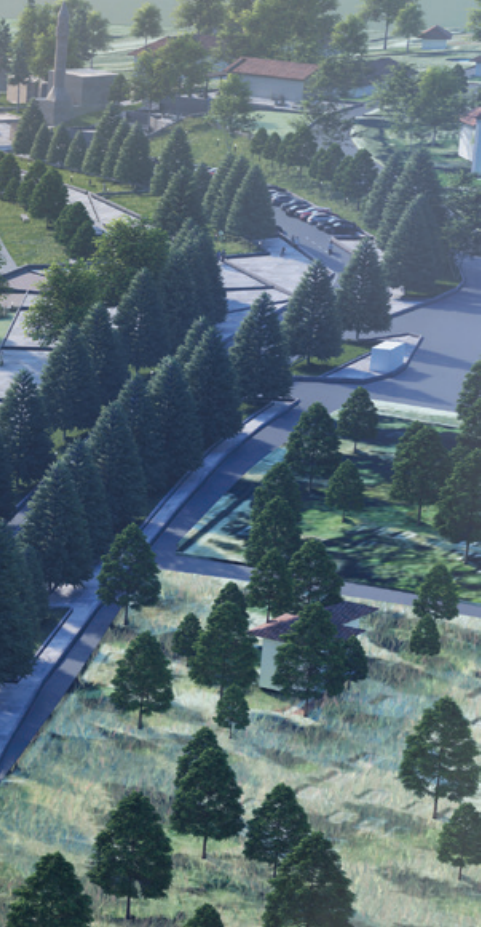
**Kent merkezi ve çevresinde olduğu gibi, ilçelerinde de bütüncül koruma yaklaşımı uygulayan, çalışmalarına hem nitelik hem nicelik bakımından istikrarlı şekilde devam eden, her yıl farklı ölçeklerde yeni koruma projeleri üreten Balıkesir**

**Büyükşehir Belediyesi Jüri Özel Ödülüne değer bulundu.**

**Mihalıççık Belediyesi:** Mihalıççık Yunus Emre Mahallesi TCDD Yapılarının Dönüşümü Projesi, Yunus Emre Türbesi Çevre Düzenleme Projesi, Yunus Emre Sevgi Yolu Master Plan İlkeleri.

**Mihalıççık Belediyesi, bütüncül koruma yaklaşımıyla, farklı ölçeklerde hazırladığı projelerle doğal ve kültürel miras alanlarını korumak için vizyoner çözümler sunması; küçük ve orta ölçekli kentlerin yürütebileceği çalışmalara başarılı bir örnek oluşturması nedeniyle Jüri Özel Ödülüne değer bulundu.**





## PROJE ÖDÜLLERİ

- 1. Alaşehir Belediyesi:** Alaşehir Philadelphia Antik Kentinin Bütüncül Kazı Koruma Onarım ve Tanıtım Projesi
- 2. Fatih Belediyesi:** Yedikule Hisarı Proje ve Uygulaması
- 3. Kocasinan Belediyesi:** Hıdırellez Tepesi Çevre Düzenleme Projesi
- 4. Konya Büyükşehir Belediyesi:** Konya Taş Bina (Kız Öğretmen Okulu) Restorasyon ve Çevre Düzenlemesi; Konya Meram Hasbey Hamamı Restorasyonu
- 5. Manisa Büyükşehir Belediyesi:** Gördes Hayri Büke Kent Müzesi ve Kültür Evi Röleve, Restitüsyon ve Restorasyon Projesi; Demirci İlçesi Kúpeler Köyü Eski Cami Restorasyonu
- 6. Ortahisar Belediyesi (Nevşehir):** Hüseyin Galip Efendi Kütüphanesi Restorasyon Projesi, Tepebaşı Meydanı Sokak Sağlıklaştırma Projesi
- 7. Osmangazi Belediyesi:** Hisar Arkeopark Çevre Düzenlemesi Projesi
- 8. Söğüt Belediyesi:** Rum Hamamı Kalıntısı Yeniden İşlevlendirme ve Restorasyonu
- 9. Tarsus Belediyesi:** Tarsus Kent Meydanı Arkeolojik Dokuyu Koruma Projesi

## UYGULAMA ÖDÜLLERİ

- 1. Ankara Büyükşehir Belediyesi:** Ankara İç Kale Sokak Sağlıklaştırma Uygulamaları
- 2. Gümüşhacıköy Belediyesi:** Saray Mahallesi Kunduraacılar, Terziler, Pamukçular, Kemer Sokakları Cephe Sağlıklaştırma ve Kentsel Tasarım Projesi; Gümüşhan Restorasyon Projesi
- 3. Kilis Belediyesi:** Meşetlik Meslek Edindirme Merkezi
- 4. Küçükçekmece Belediyesi:** Küçükçekmece'nin Kuşları ve Doğal Hayatı Koruma ve Bilinçlendirme Programı Uygulama Projesi (Yaşar Kemal Sanat Evi ve Çevre Kullanım Alanları Düzenlemesi)
- 5. Kütahya Belediyesi:** Kale Kapısı ve Beden Duvarı Restorasyonu ile 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı Kütahya Kalesinin Kısmi Çevre Düzenleme Uygulaması
- 6. Manavgat Belediyesi:** Antik Side'nin Dönüşümü 6. Etap Antik Liman Çevre Düzenlemesi
- 7. Sultanbeyli Belediyesi:** Aydos Kalesinin Dünya Kültür Mirasına Kazandırılması
- 8. Sultanhanı Belediyesi:** Tarihi Sultan Hamamı Kervansarayı Restorasyonu ve Çevre Düzenlemesi
- 9. Yıldırım Belediyesi:** Tarihi Sultan Hamamı Kervansarayı Restorasyonu ve Çevre Düzenlemesi Yıldırım Belediyesi / Molla Yegân Çocuk Üniversitesi, İsabey Cephe Sağlıklaştırma Projesi

## SÜREKLİLİK ÖDÜLLERİ

- 1. Adana Büyükşehir Belediyesi:** Koleksiyon Ecevit ve Meyan Botanik Kafe Restorasyonu, Yeni Hamam Müzesi-Sabun Atölyesi Teşhir Tanzim Projesi
- 2. Alanya Belediyesi:** Alanya Belediyesi Hacı Karanfil Konağı Restorasyonu
- 3. Battalgazi Belediyesi:** Alacakapı Kentsel Tasarım ve Çarşı Projesi; Arslantepe Höyüğü'nün UNESCO Dünya Mirası Listesine Alınması Sürecinde Yürütülen Çalışmalar
- 4. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi:** Nizip Sayın Han Röleve, Restitüsyon ve Restorasyon Projeleri
- 5. Kastamonu Belediyesi:** 4. Etap Sokak Sağlıklaştırma ve Cephe İyileştirme Projesi
- 6. Kepez Belediyesi:** Eski Dokuma Misafirhanesinin Otel 1974 Olarak Tadilatı
- 7. Konak Belediyesi:** Sanathane Gösteri Sanatları Merkezi, İztasyon Mimarlık ve Etkinlik Merkezi
- 8. Mudanya Belediyesi:** Myrleia Antik Kenti Arkeoparkı
- 9. Safranbolu Belediyesi:** Tescilli Tabakhane Binası ve Havuz Projesi

## BAŞARI ÖDÜLLERİ

- 1. Karadeniz Ereğli Belediyesi:** Çeştepe Çevre Düzenlemesi Projesi
- 2. Kemalpaşa Belediyesi:** Eski Askerlik Şubesi Binasının Restorasyonu
- 3. Kuşadası Belediyesi:** Yıldırım Caddesi Sokak Sağlıklaştırma Projesi; Tescilli Bir Yapının Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyonu Projesi
- 4. Melikgazi Belediyesi:** Gön Hanı Restorasyon Projesi
- 5. Ortahisar Belediyesi (Trabzon):** Tarihi Hasanpaşa Asker Hamamı Müzesi
- 6. Talas Belediyesi:** Han Cami Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon Projeleri
- 7. Yakutiye Belediyesi:** Gizemli Şehrin Işıkları





# CUMHURİYET DÖNEMİ KÜLTÜR MİRASIMIZ: MEYDANLAR

**Zeynep Biçer Zeydan**

ÇEKÜL Anadolu Araştırmaları Koordinatörü, Arkeolog-Sanat Tarihçisi

Şehircilik tarihinden bildiğimiz kadarıyla ilk kamusal mekânlardan biri olan meydanlar, insanların biraraya geldiği, iletişim kurduğu, karşılaştığı alanlardır. Meydanlar çeşitli dönemlerde, kentsel yaşam içinde farklı işlevlerle var olmuştur. “Alan, boşluk” anlamında kullanılan meydan kavramı, şehircilik literatüründe daha karmaşık ve değişken bir ifadeyle karşılık bulur. Kentlerin en karmaşık yeri ve kent karmaşasının en iyi görülebildiği yerdir meydanlar.

Taksim Meydanı, İstanbul





“Alan, boşluk” anlamında kullanılan meydan kavramı, şehircilik literatüründe daha **karmaşık ve değişken** bir ifadeyle karşılık bulur. Meydanın anlamları; bulunduğu kentin fiziksel, sosyo-kültürel ve ekonomik açımlarıyla doğrudan etkileşim içindedir.



Meydanın anlamları; bulunduğu kentin fiziksel, sosyo-kültürel ve ekonomik açımlarıyla doğrudan etkileşim içindedir. Bu anlamlar zaman içinde değişir, yeni ve farklı anlamlara dönüşerek belleklerde farklı bir kimlik kazanır. Geçmişin izlerinin okunabildiği bu meydanlarda mekânın kendisi aynı kalır ancak meydanlarda yaşananlar kentin belleğinde saklı tutulur, tarihin sayfalarında yerini alır.

Kentteki binaların arasında sosyal yaşam oluşturma imkânı veren meydanlar, tarih boyunca çeşitli biçimlerde kent literatüründe yer almış, kent belleğinde izini bırakmıştır. Kent kimliğini oluşturan en önemli öğelerden biri olan meydanlar, Ruşen Keleş tarafından “önemli yapıların çevresinde ya da yakınında genellikle taşıt dolaşımına açık tutulmayan, herkesin oturup dinlenmesine elverişli duruma getirilmiş, dileyenlerin, gereğinde siyasal toplantı yapabilecekleri genişçe düzlük” şeklinde tanımlanmıştır. Meydan, kente kattığı değer ve özgünlükle kentin vazgeçilmez mekânlarından biridir.

Binlerce yıldır kullanılmış olsa da farklı uygarlıklarda, farklı biçimlerde var olmuş meydanlar; İngilizce *square*, Almanca *platz*, İtalyanca *piazza*, Yunanca *agora* ve Latince *forum* sözcükleriyle karşılık bulmaktadır. Antik Yunan kentinin agorası ile eski Roma kültürünün forumu; hem alışveriş yeri hem de fikir paylaşımının yapıldığı mekânlar olması bakımından işlev olarak meydanlara benzer. Toplumsal hayatın önemli bir unsuru olan bu yapılar her türlü toplumsal, kültürel, ekonomik etkinliğin gerçekleştirildiği,



herkesin kullanımına açık kamusal mekânlardır. Kent meydanları, ticari ve sosyal hayata etkisinin yanında; kentlilik bilincine ulaşmada ve kent hakkına sahip çıkmada aktif rol oynamaktadır. Kent yapısı içinde önemli bir konumda bulunan meydanlar, sosyalleşme ve birarada olabilme fırsatı verdiği için demokratikleşmeye de katkı sağlamaktadır.

Osmanlı Devletinin toplumsal yapısı ve şehircilik anlayışının kent meydanı oluşturacak özellikler taşımaması sebebiyle, Osmanlı mimarlık tarihi için büyük kent meydanlarından bahsedilemez. Fakat ekonomik faaliyetlerin gerçekleştiği bedesten, pazar yeri, uzun çarşı gibi yerler aynı zamanda kentin kamusal mekânları olarak işlev görüyordu. Bu nedenle meydanların taşıdığı sosyal ve siyasal işlevler, Osmanlı toplumsal yapısında bahsi geçen benzer yapılarla karşılığını bulmuştur. Dolayısıyla birçok farklı kültürde ve farklı biçimlerde var olan kent meydanları, mimarlık tarihimizde Cumhuriyet'e kadar tipolojik bir düzene sahip değildir.

### **Cumhuriyet Dönemi şehircilik anlayışı ve kent meydanları**

Reşat Ekrem Koçu, *İstanbul Ansiklopedisinde* Sultanahmet (At Meydanı), Aksaray ve Beyazıt meydanlarının İstanbul'un üç büyük tarihi meydanı olduğundan bahseder. Ama bu üç meydanın Avrupa şehirlerinin meşhur meydanlarıyla karşılaştırılmayacak kadar küçük olduğunu da ekler. Cumhuriyet öncesi dönemlerde geleneksel mimari düzende, bilindik anlamda kent meydanları farklı bir kurgunun içindeydi. Cumhuriyet'le birlikte, değişen anlayışın sonucu olarak kent meydanlarına verilen önemin boyutu da değişti; modernleşen şehircilik anlayışının önemli bir ögesi olarak, meydanlar kent merkezlerinde yerini aldı.

19'uncu yüzyılın Altıncı Daire-i Beleddiyesinin (Osmanlı Döneminde kurulan ilk belediye teşkilatı, günümüzde Beyoğlu sınırlarında bulunuyor) ilk önemli uygulaması, yoğun taşıt ve yaya trafiğini rahatlatmak üzere 1858 yılında Karaköy'de yaptığı meydan düzenlemesidir. 1913 yılında Şehremaneti başmimarlığına atanan Asım



Kömürcüoğlu'nun yaptığı onarım çalışmaları arasında Beyazıt Meydanının havuzlu şekilde yeniden düzenlenmesi yer alır. Özellikle şehircilik çalışmalarına yönelen ve birçok kentin imar çalışmalarında görev yapan Kömürcüoğlu'nun çalışmaları arasında İzmir Kent Meydanı düzenlemesi de bulunmaktadır. İstanbul'da Beyazıt, Sultanahmet ve Taksim meydanları; Ankara'da Kızılay ve Tandoğan; İzmir'de Konak ve Cumhuriyet meydanları önemli toplumsal ve siyasi olaylara sahne olmuş, kamusal alan olma işlevini yerine getirmiştir. Örneğin; 23 Mayıs 1919'da düzenlenen Birinci Sultanahmet Mitingi, İzmir'in işgali karşısında düzenlenen mitingler arasında gerek insan kalabalığı olarak gerekse ulusal ve uluslararası basında en çok ses getiren miting olarak tarihe geçmiştir. En çok katılım bu mitingde olmuş ve yüz binden fazla insanla, elliden fazla cemiyet, dernek ve parti bu mitingde katılmıştır. Muallimler Cemiyeti Başkanı Selim Sırrı Bey, Halide Edip (Adivar), Türk milliyetçiliğini ön plana çıkaran şair Mehmet Emin (Yurdakul), Dr. Sabit Bey ve bütün basın mensupları adına Fahrettin Hayri Bey'in konuşma yaptığı mitingde çok fazla ilgi ve katılım olmuş; kent belleğinde izini bırakmıştır. Meydanlar, diğer kent öğeleri gibi hafızanın oluşması ve kent belleğinde yeri olan toplumsal olayların izini taşımasıyla,

kentin öz hafızasına net bir biçimde görünürlük kazandırması açısından önemlidir.

Demokratik alanlar olan meydanların, kent kimliğinin önemli öğelerinden biri olduğunu tekrar vurgulamak gerekir. Bu kimlik; onu oluşturan mimari yapılar, nesnelere, açık alanlar gibi tüm fiziksel çevreyle birlikte tanımlanır. Bu anlamda kent meydanlarının kurgulanışı, kentin tarihinin, bilincinin, hafızasının bir özetini verir. Meydanlar, nesnel çevresi ve sosyal rolüyle kent hafızasının yaşatılmasına doğrudan katkı sunar.

Sosyal rolüyle meydanlar, tarihsel süreçte kimliklerin ortaya koyulduğu bir yer olarak anlam kazanmıştır. Dolayısıyla kent meydanları, bir kenti oluşturan fiziksel ve sosyal özelliklerin toplamının göstergesidir. Meydanın üretimi, çok eski dönemlerden günümüze kadar toplumsal, siyasal, ekonomik, dini ve benzeri konulardaki farklı anlamlarıyla kentlerin ve insanların varoluş öyküsüne tanıklık ederken; meydandaki değişim, toplumsal bir değişimle eş değerdir. Kişisel ve kolektif hafızanın oluşturulmasında etken bir rol oynayan meydan, değişim süreciyle beraber neyin hatırlanacağına, geçmişin ve geleceğin nasıl düzenleneceğine imkân yaratırken; nelerin unutulduğuna da işaret eder. Bu anlamda





meydan, hatırlama ve unutmamanın diyalogunu kurarak hafızanın işlevini mekânsal bir ifadeyle dile getirir. Cumhuriyet Dönemiyle hayatımıza giren “kent meydanı” kavramı, o dönemdeki anlamıyla büyük kentlerde yerini almıştır. Toplumsal hareketler meydanlardan başlayarak bireylerin politik kimliğini kazanmasında, ortak eylem ve düşünce biçimi oluşturmada önemli bir rol oynamıştır. Resmî törenler, miting, yürüyüş ve benzeri amaçlar için kullanılan meydanlar, ayrıca kent halkının buluşma yeri, birbirleriyle kentteki olayları paylaştığı kamusal bilincin oluşmasını sağlayan çok amaçlı kullanım mekânları olarak kent hayatının bir parçası hâline gelmiştir. Kuşkusuz bu süreç, bizim açımızdan kent ve kentli olgusunun kazanıldığı Cumhuriyet Dönemiyle beraber net şekilde açıklığa kavuşur. Süreç içinde kentler, toplumun yaşam tarzına göre biçimlenmiş ve bu yaşam biçimlerine mekânsal pratikler aracılığıyla uyum sağlamaya çalışmıştır. Fakat bu amacı güden kent olgusu, varlığını günümüze kadar devam ettirememiş; hızlı kentleşmenin etkisiyle kentin kurgulanışı anlık gelişmelerle dönüşüme uğramıştır.

Kent ve ülke siyaseti için önemli işleve sahip olan ve her dönemde kendini güncelleyen, toplumsal dönüşümünü devam ettiren meydanlar bugün;

zamanla değişen ve karmaşıklaşan, günümüzde kamusal alan olma niteliğini bir ölçüde korumuş olsa da araçlar tarafından yoğun trafikle işgal edilerek ve çevresindeki yüksek binaların eziciliğinin etkisi altında kalarak, geçmişteki kullanım anlamlarını ve amaçlarını yitirmiştir. Küreselleşmeyle birlikte, ortak hareket etme davranışı ise yerini bireysel ve parçalı bir toplumsal yapıya bırakmıştır. Bugün gelişen teknoloji ve haberleşme imkânlarıyla toplumsal birliktelik, ortak hareket etme, ortak ses olma duygusu gelişen ve değişen dünyadan nasibini almış; sesini başka boyutlara taşımış, hatta sosyal medya gibi farklı platformları kullanır olmuştur.

Her şeye rağmen kent belleği, kent kimliği ve kent tarihi açısından, kent meydanları ayrıcalıklı yerini daima koruyacaktır. Varlığımızı anlamamızı sağlayan, bize nefes aldırın ve kentlilik bilincini yaşatan meydanların hep var olması dileğiyle.

#### KAYNAKÇA

- 155. Yıl Altıncı Daire-i Belediye Başkanları ve Hizmetleri Kronolojisi Sergisi Kitapçığı, 2013.
- Akman, K. (2020). Kent Meydanlarının Önemi ve Değişen İşlevi. Akademik Düşünce Dergisi Sayı:1.
- Keleş, R. (1989). Kent Bilim Terimleri Sözlüğü. İmge Yayınevi.
- Koçu, Reşat E. (1958). İstanbul Ansiklopedisi, Cilt:4.
- Sözen, M., Tapan, M. (1973). 50 Yıllık Türk Mimarisi. İş Bankası

BULUŞMA

# KAHRAMANMARAŞ



# KAHRAMANMARAŞ'TA MİRASLA BİRLİKTE YAPILANMA



Tarihi Kentler Birliğinin “Kültür Mirasıyla Yapılanma Eylem Planı” temalı buluşması 13-14 Ekim tarihlerinde Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi ev sahipliğinde gerçekleştirildi. “Hoş geldiniz” konuşmalarının yapıldığı akşam yemeğinde biraraya gelen TKB üyeleri, ertesi günü ise **yoğun bir programla tamamladı.**

TKB Kahramanmaraş Buluşması, TKB Birlik Meclisi 2023 Yılı Olağan 2. Toplantısıyla başladı. Gündem maddeleri tüm detaylarıyla üyelerle paylaşıldı ve Karatay Belediyesinin üyelik başvurusu oy birliğiyle kabul edildi.



TKB Kahramanmaraş Buluşması, panel programıyla devam etti. Tarihi Kentler Birliği Danışma Kurulu Üyesi ve ÇEKÜL Vakfı Başkan Vekili mimar Mithat Kırayoğlu ile TKB ve Kahramanmaraş Büyükşehir Belediye Başkanı Hayrettin Güngör birer açılış konuşması yaptı.

Açılış konuşmalarının ardından ÇEKÜL Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi ve Kentsel Strateji Kurucu Ortağı, şehir plancısı A. Faruk Göksu, “Mirasla Birlikte Yapılanma Eylem Planı” başlıklı bir sunum yaptı. Haziran ayında, yılın ilk buluşması olan TKB İstanbul Buluşmasında alınan kararla; TKB deprem sonrası yeniden yapılanma sürecinde kültür öncelikli söylem ve eylemleri içeren bütüncül bir yaklaşımı önceliklendirdi; *Mirasla Birlikte Yapılanma Eylem Planı* kitabını hazırladı. Sunumunda, bu kitapta da yer alan verilere dayanarak durum tespiti yapan Göksu; idari sınırlar üzerinden değil, havza boyunda düşünerek çözümler geliştirilmesi gerektiğinin altını çizdi. Konuşma ve sunumların ardından öğle yemeği arası vererek Ali Kayası Cam Seyir Terasına hareket eden katılımcılar; deprem sonrası kent merkezindeki tarihi dokuyu incelemek üzere saha gezisi yaptı.

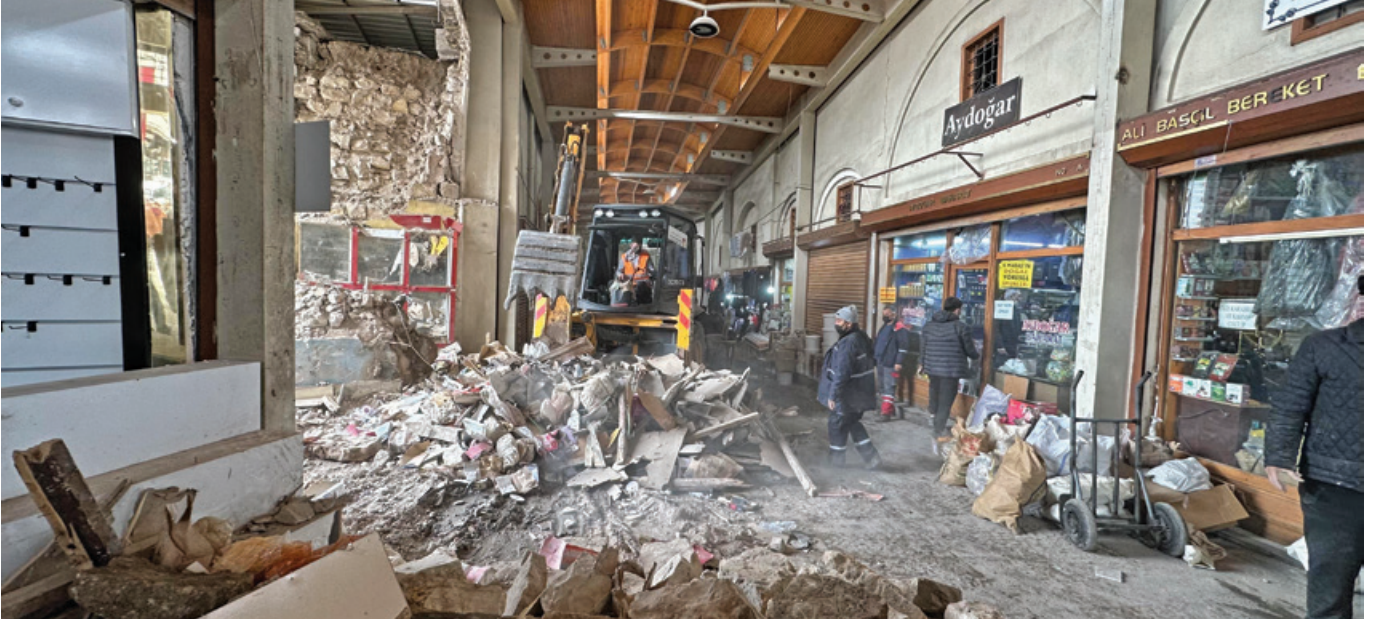


### Mithat Kırayoğlu

TKB Danışma Kurulu Üyesi ve ÇEKÜL Vakfı Başkan Vekili

6 Şubat depremlerinden sonra yapılacaklar uzun, zor ve pahalı. Şu anda en fazla yapıyı en kısa sürede nasıl yapabileceğimizi düşünürken; kentlerimize ruhunu nasıl tekrar kazandıracağımızı da düşünmeliyiz. Biliyoruz ki tarihi kentlerimizin ruhu, sahip oldukları kültür mirasıdır. Miras enkazına “kültür molozu” diyerek bu sorumluluğumuzu hafifletmiş olur muyuz?

Değerli konuklar, ülkemiz bir deprem coğrafyası ama Tarihi Kentler Birliği olarak



biliyoruz ki ülkemiz aynı zamanda bir kültür coğrafyasıdır. Bu süreçte kamu-yerel-sivil-özel kesimlerden herkese çok büyük görevler düşüyor. Kolay değil... Herkesin can ve mal derdinde olduğu bu kederli günlerimizde kültür mirasımızın ne kadar değerli olduğunu hatırlatmak ve onunla birlikte yeniden yapılanmanın geleceğimiz için yaşamsal bir önem taşıdığını vurgulamak kolay değil. Bunu gündemin başına alabilmek, bunu cesaretle söylemek gerçekten zor bir görevdir. Ama Tarihi Kentler Birliği tam da bu amaçla kuruldu. Böyle günlerde bir ülkenin kimliğini var eden, geçmişini ve tarihini oluşturan, geleceğe ışık tutan mirası nasıl koruyacağımızı, afet anında ne yapacağımızı bilmek zorundayız. İşte bu nedenle İstanbul Buluşmasında bu konuya bir giriş yaptık ve TKB'nin 11 deprem kentinde topyekûn "mirasla birlikte yeniden yapılanma" anlamında neler yapılması gerektiğinin, bir eylem planı şeklinde hazırlanması kararını aldık.

Çok değerli, uzun süreçlerle Sayın Faruk Göksu önderliğinde bu çalışma tamamlandı. Biliyoruz ki TKB 23 yıllık hayatında edindiği

büyük tecrübeyi bu sürecin içine katmazsa yapacağımız kentler eksik kalacaktır. Ruhunu, kimliğini kaybedecektir çünkü bu telaş ve hız içinde yapmaya çalıştığımız kentlerimizin birbirine benzeme tehlikesi vardır.

Göksu'nun hazırladığı raporda dünya genelinde, tarih boyunca yaşanan depremlerde diğer ulusların ne yaptığı geniş çaplı örnekler ışığında incelendi, siz okurlara sunuldu. Bu bölgenin belediye başkanları, insanları ve kentleri olarak tarihe geçiyoruz. Bizler de bu tarihin aktörleriyiz. Peki, tarihe nasıl geçeceğiz? Bizi nasıl yazacaklar? Bunun ağır sorumluluğunu hiçbir zaman aklımızdan çıkarmamalıyız.

TKB'nin sorumluluğu, tarihi kentlerin en önemli kimliği olan kültürel mirasımızı da bırakmadan, onunla birlikte yeniden şehirlerimizi inşa etmek ve gelecek kuşaklara armağan etmek olmalıdır. Sorumluluğunu yerine getirmiş bir kuşak olarak tarihe geçmek istiyoruz. Bugüne kadar yaptığınız değerli çabaları dikkate alarak hepimizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.



### Hayrettin Güngör

TKB ve Kahramanmaraş Büyükşehir Belediye Başkanı

Şehrimizin hafızası, yaşayan kültür hazinemiz olan tarihi ve kültürel varlıklarımızla ilgilendik. Deprem bölgesinde yer alan 8 bin 444 tarihi yapıdan 169'u yıkıldı. Bunların 535'i ağır hasarlı, 390'ı orta hasarlı, 721'i ise az hasarlı olarak tespit edildi ve kayıtlara işledi. Bu oran bölgedeki 15 şehrimizin toplam kültürel mirasının, yaklaşık dörtte birinin hasarlı olduğu

anlamına gelir. TKB'nin kuruluşunun 23'üncü yılında, miras yönetimi konusunda uzun yıllardır ortaya koyduğumuz çabanın sonuncunda elde ettiğimiz deneyimin yaygınlaştırılması ve yeni açılımlar yaratılması amacıyla iki önemli çalışma yaptık. Birincisi, *Fırat 2023 Vizyon ve Eylem Planı*. İkincisi, Cumhuriyet'in 100'üncü yılında deprem bölgesinin yeniden yapılanması ve kalkınması için hazırladığımız TKB'nin yeni yol haritası, ki bugün A. Faruk Göksu'dan detaylarını dinleyeceksiniz.

Deprem sonrasındaki yıkım çalışmalarında en büyük şikâyet çevre kirliliği oldu; yapıların özensiz yıkıldığı konusunda şikâyetler aldık ama valilik sıkı denetim yapıyor. Biz de bu konuda kendilerine katkı sağlıyoruz. Kahramanmaraş'ta 110 bin konut yapılıyor; 80 bin çalışmamız, 30 bin köy evimiz var. Bunlar içinde 40 bin tanesi bitme aşamasına geldi. Ekim ayı sonunda da teslimatlar başlayacak.

Geniş kapsamlı mikro bölgeleme çalışmaları yapıldı. Buna bağlı olarak da şehir merkezi için tasarım yapıldı. Yıkımın en fazla yaşandığı yer Merkez, içinde belediye binamız da bulunuyor. Burada binalar ortalama 18 kat civarındaydı. Ebrar

Sitelerinin olduğu yer depremin de en sembol mekânlarından biri. Burada 5 bine yakın kaybımız oldu. Bu anlamda çok detaylı bir çalışma yapıldı; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız bir şehir tasarım projesi hazırladı, uygulamaları da başlıyor. İmarı serbest bırakmamak için kısıtlamalar getirdik. Bazı bölgelerimizde yapıları beş katla sınırlandırdık. Geçici çarşılarımız çok iş gördü çünkü esnafımıza umut oldu. Büyükşehir belediyesi bünyesinde Ticaret ve Sanayi Dönüşüm Ofisi oluşturduk. O bölgede oluşturduğumuz geçici iş yerlerimizi de kura çekerek hizmete sunuyoruz. Bir buçuk milyar dolarlık ihracatımızdan bahsetmiştik. Şu an bin 210 iş yeri planlandı. 373 iş yerinde ihaleye çıkıldı. Kahramanmaraş gerçekten önemli bir alan. 20 bine yakın da bir istihdamı var.

Kahramanmaraş'ın en önemli sektörlerinden biri kuyumculuk ve takı tasarımcılığı. Bu alanda Türkiye'de birinci durumdayız; İstanbul'a birinci gözüyle bakılıyor ama nüfusla kıyasladığınızda Kahramanmaraş ilk sıradadır. Kuyumcuların toplandığı alanı yeni yapmıştık ama depremden etkilendi, şu an güçlendirme çalışmaları devam ediyor. İki askerî alanımız var şehir içinde. Bunların da protokollerini imzaladık, şehir dışına taşıyacağız. Organize Sanayi Bölgesi de çalışmaların yapıldığı alanlardan biri. Ulu Cami bizim için son derece önemli. Çok sembol bir mekân çünkü burada bizim geçmişimiz, hikâyemiz var. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün desteğiyle restorasyon çalışmaları başladı, devam ediyor. Kapalı Çarşı'yı yine bizim için son derece önemli. Burada bir cephe iyileştirmesi yapmıştık. İçinde zaten restorasyon da vardı, depremde hasar gördü.

Konaklarımız vardı restore ettiğimiz. Onlar da depremde hasar gördü. Yeniden onarım çalışmalarına başladık. Aslan Bey'in anısına

yakışır bir şekilde, onun yaşadığı evi restore ettik ve bitirdik. Hasan Kocabaş Konağı yıkıldı, restorasyona başlamıştık.

Konuşmamın biraz uzun olduğunun farkındayım ama sizleri görmüşken tüm bu bilgileri paylaşmak istedim. Destekleriniz için şehirlerinize teşekkürlerimi götürün.





### **Ali Faruk Göksu**

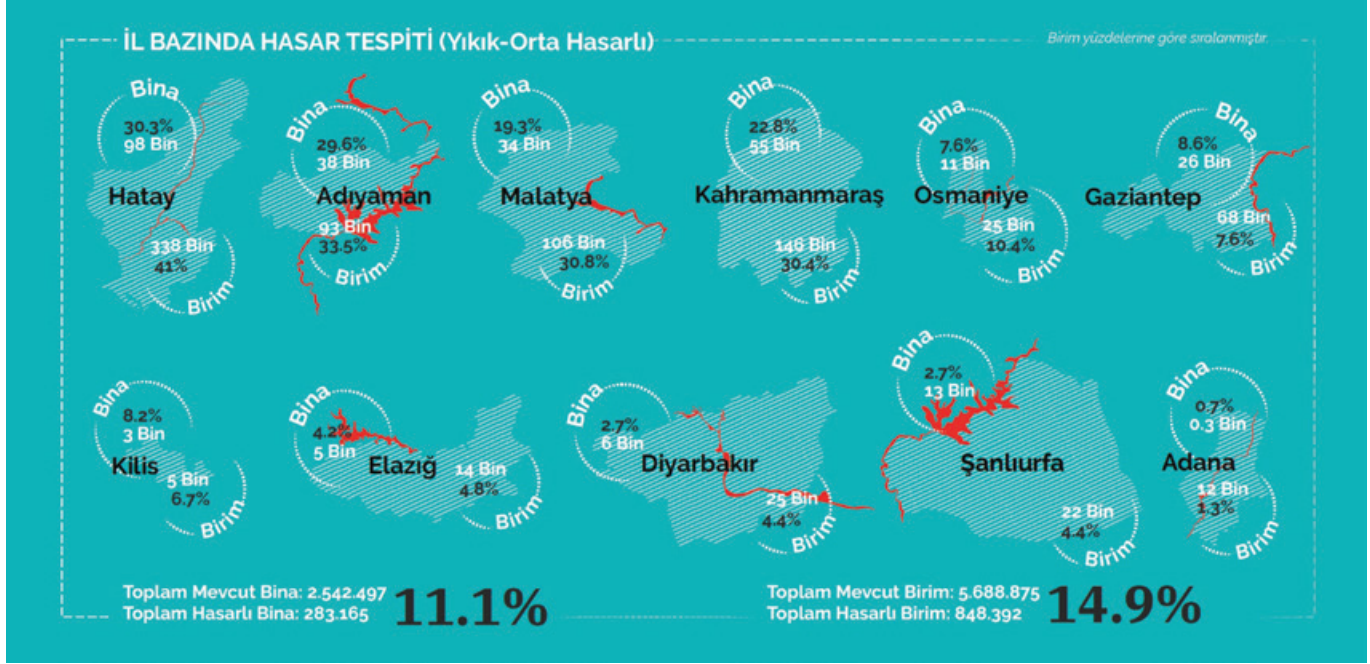
ÇEKÜL Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi ve  
Kentsel Strateji Kurucu Ortağı

"İkinci yüzyıla hazırlık için **yeni akımların** neler olduğunu, yerleşimlerimizi nasıl tasarlayacağımızı ve planlayacağımızı tartışmamız gerekiyor."

Tarihi Kentler Birliğinin Haziran ayında gerçekleşen İstanbul Buluşmasında bir karar alındı. TKB Genel Sekreteri Sezer Cihan; bir eylem planı hazırlayalım diyerek deprem coğrafyasında bizim yaşadığımız deneyimleri de içeren birtakım çalışmalar başlattı. Bunlardan bir tanesi *Mirasla Birlikte Yapılanma Eylem Planı*.

8 yüz 50 bin adet konut yapılacak, ticari birimlerle birlikte. Maliyeti 150 milyar dolar. Bunu yapacak gücümüz var mı? Var.





Ama temel felsefe şu; daha iyisini inşa etmek zorundayız. Çok geniş kapsamlı bir araştırma yaptık, bu deneyimlerden hareketle biz de kendi yol haritamızı nasıl hazırlarız diye işe koyulduk. Bu konuda hazırlanan nitelikli raporları incelediğinizde, ilk hazırlanan şey bir çerçevedir. Birinci konu iyileştirme konusu. İkincisi yapılanma ya da yapılaşma. Burada Tarihi Kentler Birliğine düşen görev, kültürü birleştirici bir güç olarak bu işin odağına koyabiliyor muyuz sorusunu sormak. Eğer bunu yaparsak o zaman bu ruh dediğimiz, kimlik dediğimiz şeyleri yeniden görürüz. Ama dünya örnekleri şunu söylüyor; İtalya'da büyük bir deprem oldu. Çok güzel restorasyonlar yaptılar ama o kentin ruhu gelmedi çünkü insanların çoğunun gittiğini söylediler. Yani biz eğer gidenleri geri getirecek stratejiler, uygulamalar yaparsak bu ruhu yeniden yakalayabiliriz.

Bu konuda örnek olarak hazırladığımız 10 tane projeyi hızla geçeceğim; hepsini

gençlerle hazırladık. Bu örneklerden hareketle her belediyenin bir şekilde kendi kentinde farklılık yaratan projeler üretmesi lazım:

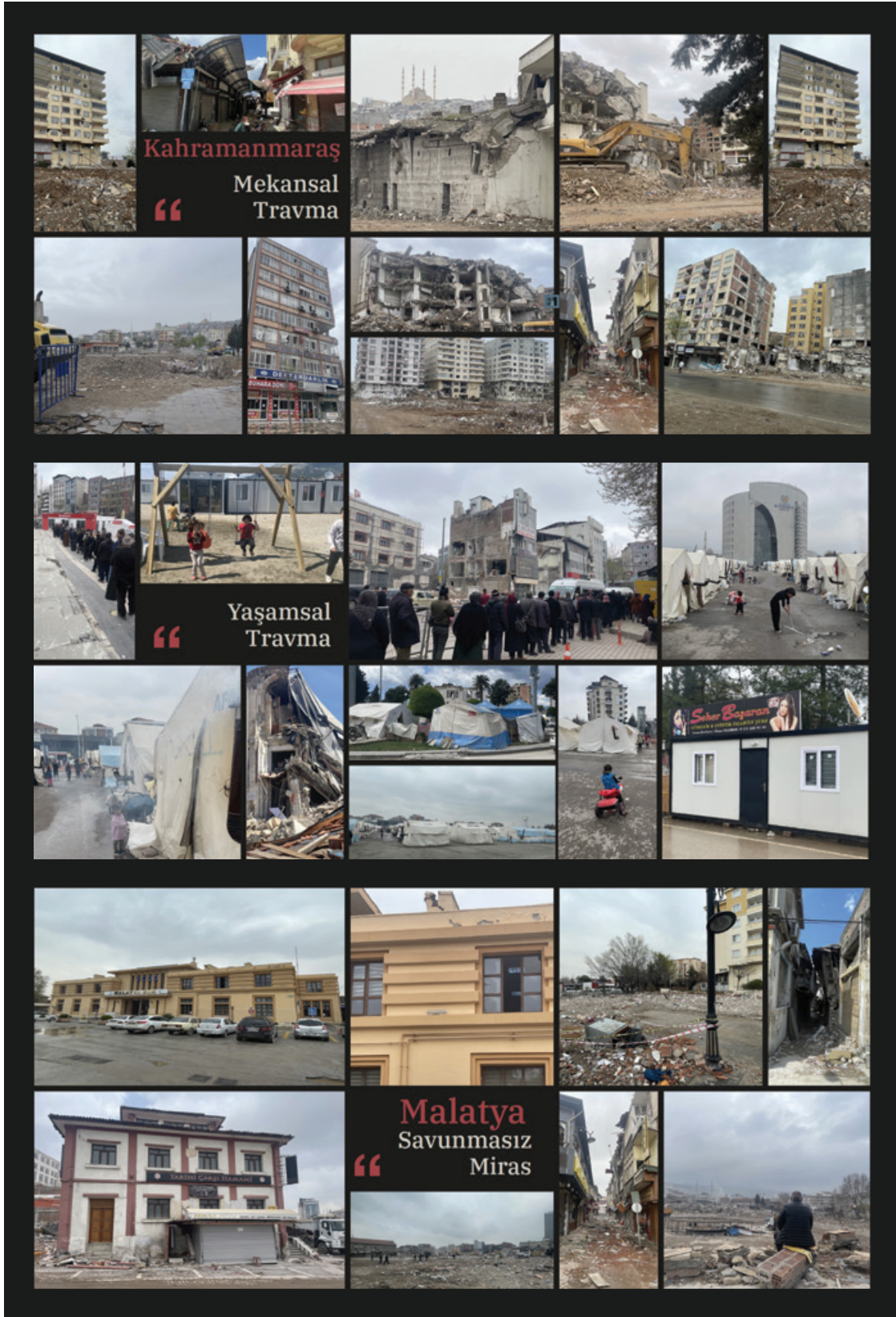
Birincisi dijital miras. Maraş'ta bir müze kurulacağını biliyorum. Antakya'da da bir müze kurulacak ama artık değişim çağındayız. Yeni nesli de işin içine katarak dijitalleşmeyi ön plana alabilir miyiz? Yani dijital miras müzesi kurabilir miyiz? İkinci şey sofrada sanat; sanat, dünya örneklerini incelediğimizde çok önemli bir dayanışma aracı. Üçüncüsü, mirası korumak. Kurtarmak kolay değil; zanaatçıları ve ustaları çıraklarla, yeni nesille buluşturarak hızla atölyelerin kurulması lazım. Zaten yıllardır TKB ve ÇEKÜL Vakfı bu tür atölyeleri kurdu. Dördüncüsü, yaşayan çarşı. Geleneksel çarşılarımızın yıkıldığını biliyoruz, bunlar yeniden kurulacak. Farklı canlandırma koridorları, farklı alanlarda çarşılar yaratılacak. Bütün bunların da bir sistem içinde yapılması gerekiyor; özellikle dijital



ortamda kurgulanmasında yarar var. Miras rotaları önemli. Bizim turizmi belki kentsel alanlardan kırsal alanlara taşımamız gerekiyor birkaç yıl için çünkü tarımı dikkate alarak, kırsal miras değerlerini dikkate alarak turistleri buraya nasıl çekeceğimize ilişkin yeni rotalar tasarlamamız lazım. Etkileşim mekânları önemli çünkü yapılanma sürecinde özellikle gençleri bu işin içine katabileceğimiz farklı mekânlar tasarlamamız gerekiyor.

Bir diğer eylem olarak açık çağrılar yapmamız lazım; programlar var, fonlar var ama bu fonlara ulaşmak için eğitim programları, kapasite artırma programları gerçekleştirmemiz lazım. Dokuzuncu şey etki rehberleri. Mekânı ve yaşamı etkileyen bu doğal afetlerin sonucunda ortaya çıkan etkileri hesaplamamız lazım. Özellikle uluslararası fon başvurularında sosyal etki, kültürel etki, çevresel etki raporları isteniyor. Bizim de bu raporları hatırlatmamız gerekiyor.

İkinci yüzyıla hazırlık için yeni akımların neler olduğunu, yerleşimlerimizi nasıl tasarlayacağımızı ve planlayacağımızı tartışmamız gerekiyor. İkinci konu ise hep konuştuğumuz şey; havza boyutunda düşünmek.



# KAHRAMANMARAŞ BULUŞMASINDA YENİ BİR VİZYON

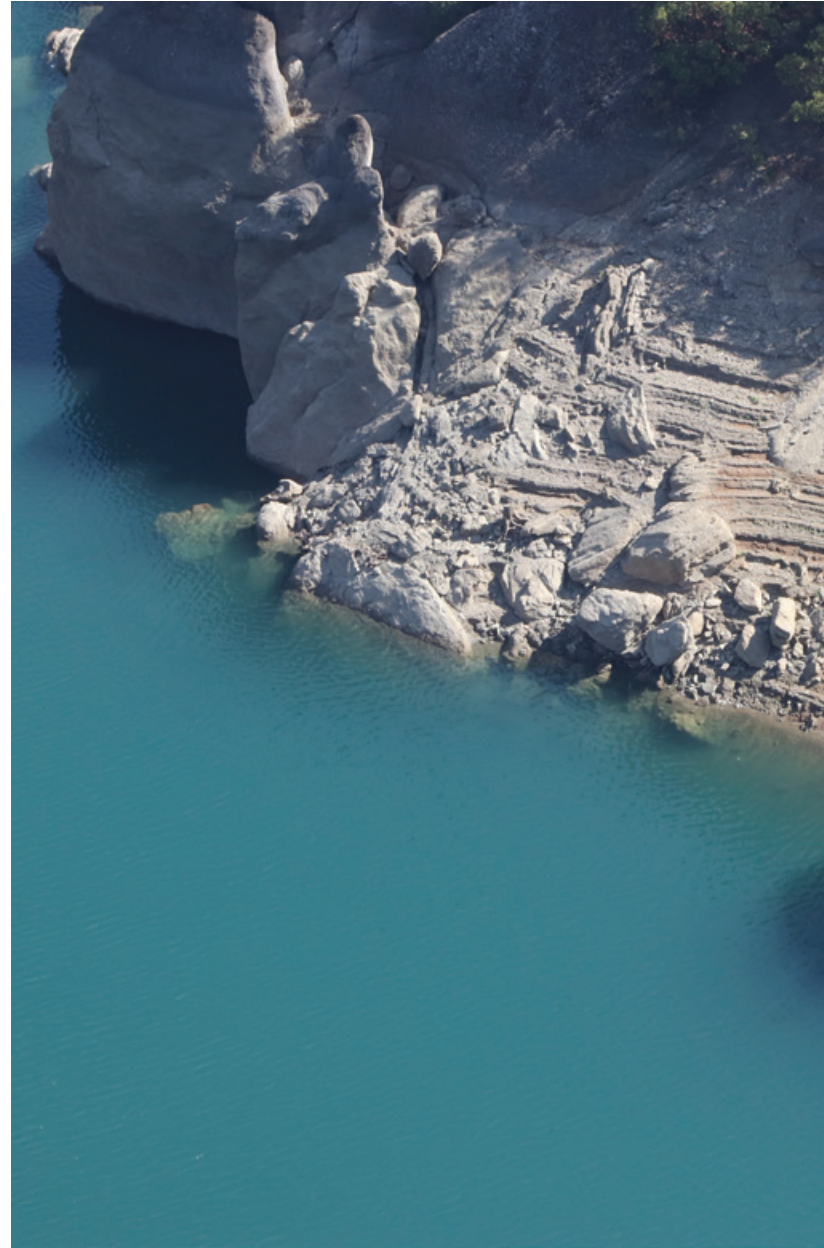
## Zeynep Biçer Zeydan

ÇEKÜL Vakfı Anadolu Araştırmaları Koordinatörü

Geniş katılımı ile düzenlenen ve öncelikle meclis toplantısının gerçekleştirildiği TKB Kahramanmaraş Buluşmasında, toplantının odağını ÇEKÜL Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi A. Faruk Göksu'nun sunumu oluşturdu. Göksu, "Kültür Mirasıyla Yapılanma Eylem Planı" başlıklı sunumunda 6 ve 20 Şubat tarihlerindeki depremlerden etkilenen 11 ilde, toparlanma sürecine rehberlik etmesi için yürüttükleri araştırma sonuçlarını katılımcılarla paylaştı. Yaşanan depremlerden ülkenin büyük kısmının ağır yara alması, ayağa kalkma sürecinde kültür öncelikli söylem ve eylemlere ihtiyaç duyulmasının gerektiği bilinciyle hazırlanan çalışmanın, depremden sonra yeniden yapılanma aşamasında önemi çok büyük.

Bölgede birçok üye belediyesi bulunan, kurulduğu günden bu yana bölgede birçok etkinlik ve proje yaparak ciddi bir birikim elde eden Tarihi Kentler Birliği, bu kez birikimleriyle deneyimini deprem bölgesinin iyileşmesi için kullanıyor.

Depremlerin merkez bölgesinde yapılan toplantıda, yeniden yapılanmaya bakış açısının bir kez daha ortaya koyulduğu ve gelecekle ilgili yol haritasının belirlenmesi aşamasında kazanım sağlayacak vizyonun belirlendiği çalışma, Tarihi Kentler Birliği üyeleri tarafından



ilgiyle karşılandı. Üzerinde yaşadığımız coğrafyanın, deprem başta olmak üzere birden fazla afet tehlikesiyle karşı karşıya olmasının yarattığı bilinçle, geçmişini değerlendirmek ve geleceği kurgulamak gerektiği vurgulandı.



Yılın son TKB toplantısında ortaya koyulduğu üzere, yaşamsal ve mekânsal kayıpların derin yaralar açtığı bölgede yeniden yapılanma çalışmaları boyunca kültür mirasının bütüncül olarak korunması; tarihi dokunun, oraya ait insanı ve kültürüyle birlikte var olması gerektiği bir kez daha ortaya çıkıyor.

TKB Kahramanmaraş Buluşmasıyla aynı tarihlerde Gaziantep'te gerçekleşen "Korumada Sürdürülebilirlik Stratejisinin Oluşturulması ve Yaygınlaştırılmasına Yönelik Yol Haritası Çalıştayı", bölgedeki koruma çalışmalarının bütüncül şekilde izlenmesi ve yerinde incelenmesi açısından belediyeler için faydalı oldu. Kültür birikimlerinin özgün, birikimin büyüklüğünün ise ortak olduğu coğrafyamızda her kent için öğrenileceklerin sayısı fazla... Bu açıdan eş zamanlı gerçekleşen bu çalışmaların takip edilmesi de vizyon geliştirici oldu.

Farklı kültürlerin ve farklı coğrafyaların, yeniden yapılanma sürecinde ortak hareket etmesinin zorunlu olduğunun bir kez daha anlaşıldığı toplantıda; deprem ve afet riskiyle her zaman karşı karşıya olan coğrafyamızda, her bölge için önemli olacak sonuçlar elde edildi. Tarih boyunca kentlerin bazen defalarca maruz kaldığı deprem, tüm planlama ve stratejilerde kültür öncelikli bakış açısının odağa alınması gerektiği gerçeğini bir kez daha ortaya koydu, geçmişin iyi okunması ve geleceğe rehberlik edecek bilgilerin her zaman iyi değerlendirilmesi gerektiğini gösterdi. Ayrıca proje süreçlerinin, daima bölge insanı ve kurumların katılımıyla yapılmasının gerektiği ortaya çıktı.

6 Şubat gününden başlayan süreçte Tarihi Kentler Birliği payına düşen görevi üstlendi; deneyim ve birikimini depremden etkilenen yerleşmelerin ayağa kaldırılması, toplumsal belleğin yeniden canlandırılması için katkı sunma yolunda kullandı, önemli adımlar attı.



## Kent Rehberi

Doğal ve kültürel mirasın sarmalandığı, **medeniyetlerin birleştiği** bereketli topraklardayız bu sayımızda; Kahramanmaraş'tayız.

## Germanicia Antik Kenti

Geç Roma Döneminden günümüze ulaşan Germanicia Antik Kentinin MS 4-5'inci yüzyıllarda yapıldığı düşünülüyor. Günümüzde Dulkadiroğlu ilçesine bağlı ve ören yeri olarak ziyaret ediliyor. Bin 500 yıllık süre boyunca saklı kalan kent; Antik Çağa ait taban mozikleri ve yine o döneme ait işçilik, malzemeler, renk kullanımıyla öne çıkıyor.

Mozikler sayesinde halkın günlük yaşamını; siyasi, ekonomik, kültürel durumunu keşfedebilen araştırmacılar, çalışmalarını sürdürüyor. Ulaşılan verilerden dönemin sanat ve mimarlık anlayışı da betimlenebiliyor.

Germanicia Antik Kenti, geçmişten günümüze medeniyetlerin kök saldığı Anadolu coğrafyasını yeni gözlerle görmek için ziyaret edilmesi gereken yerler arasında.

## Ali Kayası

Kahramanmaraş-Kayseri yolu üzerinde, 150 metrelik bir yükseklikte bulunan Ali Kayasının adı, bölgede herkesçe bilinen bir efsaneye dayanıyor. Rivayete göre Hz. Ali yolculuk ederken tam da bu kayanın bulunduğu yerde mola verir, kayanın tıkadığı Güredin akıntısını serbest bırakmak için kayayı kılıcıyla ikiye böler. Ortaya çıkan derin vadi sayesinde akıntı Ceyhan Nehriyle kavuşur.

Fotoğrafçılar ve sporcular başta olmak üzere turistlerin bölgeye ilgi göstermesi sonucunda yıllarda ünü artan Ali Kayasının etrafı çam ve meşe ağaçlarıyla dolu. Aynı zamanda Menzelet Baraj Gölünü de görüyor.



Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, buradaki turizm potansiyelinden faydalanmak için başlattığı Ali Kayası Cam Teras projesinin çalışmalarına devam ediyor.



## Yeşilgöz

Dalış sporlarına meraklı olanların özellikle ziyaret etmesi gereken Yeşilgöz Mesire Alanının en ilginç özelliği, gölün en dip noktasına henüz ulaşamamış olması. Hayli soğuk suyu ve gizemi, salkım söğütleri, temiz havası ve dağ manzarasıyla övgü toplayan bir doğal miras örneği. Gölün üzerinde bulunduğu güzergâhta aynı zamanda Ilıca Kaplıcası ve Fırnız Yaylası yer aldığından hem yaz hem de kış turizmine uygun.

Yeşilgöz Mesire Alanı, Onikişubat ilçesine bağlı. Karstik kaynaklara yakın olduğundan göl suyundaki kil oranı da yüksek. Kapılı Mağara ile Tarhanakaya Mağarası da göle yakın olan, ziyaret edilebilecek yerler arasında.

ÇALIŞTAY

GAZİANTEP





# KORUMADA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK STRATEJİSİ İÇİN YOL HARİTASI



Doğal afetlere karşı dayanıklı, **dirençli kentler** hazırlamak için Tarihi Kentler Birliği, ÇEKÜL Vakfıyla birlikte bir dizi çalıştay ve raporlama programı yürütüyor.

Geçen yıl TKB tarafından yayımlanan *Küresel İklim Değişikliği ve Afetlere Karşı Dayanıklılık* araştırma raporunun ardından elde edilen çıktıların, uygulamaya dönük bir stratejiye dönüştürülmesi ve korumada iklimle uyumlu, doğal afetleri göz önünde bulunduran politikaların belirlenmesi amacıyla bir yol haritası oluşturuluyor. ÇEKÜL Vakfı tarafından Tarihi Kentler Birliği için düzenlenen Korumada Sürdürülebilirlik Stratejisinin Oluşturulması ve Yaygınlaştırılmasına Yönelik Yol Haritası Çalıştayı, 13 Ekim'de Gaziantep Sanat Merkezinde (Eski Adliye Binası) yapıldı. ÇEKÜL Vakfı Yüksek Danışma Kurulu Üyesi, mimar Erden Güven moderatörlüğünde gerçekleşen çalıştaya ÇEKÜL Vakfı ve Tarihi Kentler Birliği heyeti ile farklı üniversitelerden akademisyenler, Gaziantep ve Hasan Kalyoncu Üniversitesi öğrencileri ile deprem bölgesi kentlerinden uzmanlar katıldı.



Çalıştayda koruma ve restorasyon uygulamalarında deprem, sel, kuraklık gibi afetlerin yanı sıra; değişen iklim şartlarına uyumlu inşaat teknikleri, dayanıklılığı önceleyen kentsel koruma stratejileri, dayanıklı topluluklar, doğa ile uyumlu geleneksel bilginin geleceğe aktarılması, koruma uygulamalarında çevre ile uyumlu malzeme ve tekniklerin kullanımı, iklim krizi ve mirasın sürekliliği başlıkları tartışıldı. Çalıştay 2 oturumda gerçekleşti: Afet Durumunda Yerel Yönetimler; Korumada Sürdürülebilirlik ve İnovasyon.

## Afet Durumunda Yerel Yönetimler

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Dulkadiroğlu Belediyesi ve Malatya Büyükşehir Belediyesinden uzmanlar deprem sonrasındaki planlama ve yeniden yapılanma süreçlerini kültürel miras odağında anlattı. Sunumlara ek olarak Gaziantep Vakıflar Bölge Müdürü Âdem Bozkurt da bir konuşma yaptı.

## Gaziantep Büyükşehir Belediyesi

### Nuri Gazyağcı

KUDEB Daire Başkanlığı Şube Müdürü

Gaziantep KUDEB Daire Başkanlığı olarak 6 Şubat depremini yaşadktan sonra ilk iş olarak durum tespiti yaptık.

Gaziantep'te toplam 23 han var. Bayazhan ağır hasarlıydı. Yan duvarlarında deformasyon oluşmuştu. Kumru Hanın içinde özellikle ayrılmalar mevcuttu. Pürsefa Hanı ağır hasarlıydı. Hanın kemer ve taşlarında kaymalar, kopmalar vardı. Yıldız tonozlarda ayrılmalar görüldü. Yeni Hanın dış ve iç duvarlarında da düşmeler vardı. Millet Hanı aynı şekilde orta hasarlıydı. Cümrük Hanı da orta hasarlıydı. Zincirli Bedestende malunuz restorasyon süreci devam ediyordu. Depremden sonra ayrılan içerideki tonozların onarımı Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından devam ediyor. Şeker Hanında, Gaziantep Büyükşehir

Belediyesi olarak restorasyonumuz sürüyor. Burada da deprem sonrası tonozlarda ayrılmalar, kemerlerde yer yer oynamalar söz konusuydu. Kürkçü Hanında ise az hasar tespit ettik. Anadolu Hanının kolon ve kemerlerinde ayrılmalar var. Bu yapının neredeyse tamamının deforme olduğunu tespit ettik. Sabun Hanı restorasyonu yeni bitmişti. Çok şükür orada herhangi bir problemle karşılaşmadık. Sadece bacasında bir deformasyon vardı. Tütün Hanımız da hasarsız bir şekilde depremi atlattı. Emir Ali Hanında daha önce oluşan deformasyonlar vardı, farklı bir hasar olmadı.

Kentsel sit alanında bulunan 34 caminin neredeyse tamamının minare kısmı deforme oldu. Kendirli Kilisesi, restorasyonu tamamlanmış bir yapıydı. Ancak depremde yükseklikten kaynaklandığını düşündüğümüz çökmeler oldu. Kilit taşını çektiğinizde yapı çöker, hasar görür biliyorsunuz. Kurtuluş Camisi de bunlardan biri. Tabak Halil Cami, Şivan Cami, Handan Bey Cami ağır hasarlı. Karagöz Camisi, Eyüpoğlu Camisi, Kozanlı Camisi, Bostancı Cami gibi pek çok camimizde benzer hasarlar mevcut. Kentsel sit alanı içinde 2 tane ağır hasarlı kastelimiz var. Gaziantep'teki tüm kültürel miras yapılarını tek tek inceleyerek, hasarlarını tespit ettik. İl Kültür Turizm Müdürlüğü ve Vakıflar Bölge Müdürlüğündeki uzman arkadaşlarla paylaştık ve kayıtlara geçmesini sağladık.

Deprem sonrasında hasar tespit çalışmalarının dışında, Prof. Dr. Tamer Gök'ün de içinde bulunduğu bir komisyonla tüm arazide önemli olan anıtsal yapıları birlikte inceledik. Koruma uzmanları, çevre mühendisleri, jeofizikçiler ve arkeologların da olduğu bir ekiple bundan sonra neler yapmamız gerektiğini detaylarıyla planlamaya çalıştık. Hazırladığımız yol haritasına göre hasarlı yapıların güvenliklerinin sağlanması öncelikliydi. Gaziantep Kalesi ve çevresi





turizmin en yoğun olduğu bölge. Bu nedenle önce kalenin yanındaki ve hasar görmüş, risk oluşturan Memlük Kulesine ait burcun restorasyonunu gerçekleştirdik.

Tüm hasarlı tarihi yapılarda güvenlik önlemleri aldık. Anıtsal yapıların neredeyse tümünün dijital projelerini hazırladık. Belediyemizin sorumluluğunda olan anıtsal yapıların tamamını hızlı bir şekilde %90 onardık. Deprem Şehitlerini Anma Merkezi yapmayı planladık. KUDEB ekibimizin alan çalışmalarını kısaca özetlemeye çalıştım.

## Dulkadiroğlu Belediyesi

### Sebük Tekin Alparslan

Dulkadiroğlu Belediyesi Başkan Yardımcısı

Kahramanmaraş Dulkadiroğlu Belediyesi 2014 yılında belediye olmuş tarihi bir ilçe. Kent merkezdeki sit alanlarının %80'i ilçemiz sınırlarında. Belediyemiz kurulur kurulmaz hemen TKB, ÇEKÜL ve Kültür Bakanlığı işbirliğiyle restorasyonlar, sokak sağlıklılaştırma, cephe iyileştirme çalışmaları yapmaya başlamıştık. İlçemizi ayağa kaldırma çalışmalarımıza sürekli şekilde devam ettik; 6 Şubat günü gelene dek.

6 Şubat'ta yer yerinden oynadı tabiri caizse ve deprem kentsel sit alanını da etkiledi. Belediyenin ve bakanlığın ekipleriyle hasar tespit çalışması yaptık. Yardım başvuruları için belediyemizde bir ofis oluşturduk. Sivil mimari olan eserlerin restorasyon çalışmalarına devam ediyoruz. Belediye sınırlarımızda 657 kültür varlığı var. Bunların 412 tanesi ağır hasarlı. Deprem öncesinde projelendirerek onarım müdahalesi yaptığımız 109 yapının 7 tanesi yıkıldı, 22'sinde yapısal hasar oluştu. s





Bazı camiler yerle bir oldu. Deprem öncesinde hasarlı olduğu tespit edilerek tedbir amaçlı boşaltıldılar. Moloz taş duvarlar ve taban yollarında hasarlara rastlandı. Yani daha düzgün kesilmiş, tıraşlanmış olanlarda. Moloz gibi olanlar hep yıkıldı.

Hem yüzlerce yıllık anıt eserleri hem de görece yeni olan tescilli yapıların hepsinde incelemelerde bulunduk. Moloz taş duvarlar, tıraşlanmış duvarlar gibi detayları inceledik ve bazı dersler çıkardık, hepsini raporladık. Belediye olarak bundan sonra sunacağımız projeler için bir statik çalışma yaptırıyoruz. Bizim restore ettiğimiz, gayet de iyi yaptığımızı bildiğimiz yerler, taş duvarlar bile komple yıkıldı. En korkarak incelemeye gittiğimiz, yıkılmıştır gözüyle baktığımız bir yapı ise sapasağlamdı.

Tüm bu incelemeler sonucunda pek çok şey tespit ettik. Lütfen hadsizlik sayılmasın,

naçizane gördüklerimi anlatmak istiyorum. Yapılardaki taş duvarlardan ve sonuçların tutarsızlığından bahsettim, bunun dışında: Cephe iyileştirme projeleri mümkünse yasaklanmalıdır. Tek yönlü bir iyileştirme oluyor. Yapıların içine girmiyoruz veya az giriyoruz. Örneklerle farkları anlatmaya çalıştım.

Koruma çalışmalarındaki bütün yöntemler bir daha gözden geçirilmelidir. Restorasyonda kullanılan tüm malzemeler, sıvasından çivisine kadar hepsi gözden geçirilmelidir. Bazı ahşap yapıların resyorasyonunda kullanılan çiviler uygun değil, kopuyor. Tüm bu malzemelerin mümkünse statik yapılarının analiz edilmesi gerekiyor. Başlattığımız çalışmanın içinde bunlar da var. Kısaca özetlemek gerekirse, restorasyon süreçleri gözden geçirilmeli, gerekli malzemeler tüm ölçümler yapılarak yeniden tasarlanmalı, üretilmeli.



## Malatya Büyükşehir Belediyesi

### Gökçek Boyraz

Kültür Varlıkları ve Projeler Şube Müdürü

Malatya yaklaşık 800 bin nüfusu olan orta ölçekli bir şehirdir. Yaklaşık binin üzerindeki tescilli eserimizden ortalama 300 tanesinde hasar oluşmuştur. Tarihi ilçemiz Battalgazi Sur İçi Bölgesi, Arslantepe Arkeolojik Sit Alanı, Atatürk Evi Koruma Alanı, Yeni Cami Koruma Alanı ve çarşığı kapsıyor. Gündüzbey Kentsel Sit Alanı ve Yeşilyurt Sivil Mimari Kentsel Sit alanı olmak üzere farklı sit alanlarımız mevcut. Çarşıda, 6 tane tescilli eserimiz var. Ama tescilli eserlerle beraber kaybolan çarşılarımız var ve somut olmayan miras alanı bizim için önemli. Geleneksel ticaretin yaşadığı alanları da ne yazık ki kaybetmiş olduk.

Hükümet Konağı ve önündeki İnönü Anıtı, Yeni Cami, Çınarlı Cami, Çarşı Hamamı ve Hanegahi Pervane Camisi olmak üzere 6 eser var çarşı bölgesinde. Ancak bölgeyi hareketlendiren, renklendiren çeşitli çarşı yapılarımız da vardı. Bunların hepsini kaybetmiş durumdayız. Çarşılarımızın şu an hiçbiri yok. Tescilli eserlerin de çoğu ağır hasarlı.

Bir diğer bölgemiz Atatürk Evinin olduğu bölge, bu bölgede koruma alanı haritada ip gibi ama koruma alanının dışında tescilli okulların da olduğu bir alan var. Genellikle idari yapıların olduğu bir bölge burası;

yıkım daha az boyutta gerçekleşti. Bir kısmında Kültür ve Turizm Bakanlığı onarım başlattı. Hafif hasarlı durumdakilere belediye olarak biz müdahale ettik.

En büyük yarayı sivil mimari eserlerimiz aldı. Kentsel sit alanlarımız ne yazık ki yok oldu. Tarihi Yeşilyurt ilçemizde ise yaşayan kimse kalmadı.

Battalgazi Arkeolojik Sit Alanı, daha çok sivil mimari ve anıtsal yapıların olduğu bir bölge. Burada da orta hasarlı ve ağır hasarlı yapılar mevcut. Kervansarayların, camilerin çoğu ağır hasarlı. Arslantepe Höyüğü UNESCO Dünya Mirası Listesinde. Burada arkeolojik bir kaybımız olmadığını söyledi kazı başkanlarımız, o yüzden şanslıyız.

Merkez ilçeler dışında büyük yıkım yaşayan ilçemiz Doğanşehir. Burası, Roma surlarının olduğu bir ilçemiz ve arkeolojik sit alanı içinde. Polat kasabamız da tamamen kaybolmaya yüz tutmuş bir kasabamız. Tescilli olmamakla beraber, sivil mimari dokusunu çok iyi gözlemlediğimiz bir kasabaydı burası. Türkiye'nin ilk belediyelerinden biridir aynı zamanda. Şu an, burası da tamamen yok olmuş durumda. Malatya adına en önemli sivil mimari kaybımızı Balaban'da yaşadık. Balaban kerpiç evlerin yoğunlukta olduğu bir yerleşimdi. Zaten bakımsızlıktan dolayı çok iyi durumda değildi, deprem de son yıkımı getirdi. Deprem sonrası yaşadığımız sorunlardan da birazcık bahsedip sunumu tamamlayacağım. Yasal ve yönetsel anlamda deprem sonrası yıkımlar ve enkaz kaldırma işlemlerinde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında yasa ve yönetmeliklerin uyuşmamasıyla, özellikle enkazların kaldırılmasıyla ilgili sorunlar yaşıyoruz. Enkaz kazı başkanlığının sahada sürekli bulunmaması, belirli bir ofisinin

olmaması ana sorunlardan biri. Burada özgür bir bütçe planlaması olmadığını düşünüyoruz çünkü bu bütçe planlamasında açılan sivil mimari desteği, vatandaşın başvurusuna bırakılmış durumda. Vatandaş başvurmadıysa onu kaybetmek zorunda kalıyoruz. Bu en büyük sorunlarımızdan biri.

Kurul burada çok hızlı ve başarılı kararlar aldı. Bir hafta içinde, belediyelerin yıkım yapabilmesi için enkaz kaldırma yetkisinin verilmesini sağladı. Ama burada da yetki sorunu yaşıyoruz. Yetkili birim ve idare kimler, net değil. Yapılardaki teknik sorunlarla ilgili tespitlerimizden biri de yanlış restorasyon uygulamaları. 2020 depreminden sonra binanın doğal özelliklerini değiştiren ve uygun olmayan tamir tekniklerinin kullanılması, sokak sağlıklaştırma projelerinin binalara gereksiz bir yük getirmesi ve statik hesaplarının yapılmamasının yıkımı artırdığını düşünüyoruz. Düzenli olarak binalara bakım yapılmaması, yıkım ve enkaz kaldırma işleri sırasında tescilli yapılara zarar verilmesi, gerekli hassasiyetin gösterilmemesi, yetkili kişilerin alanda bulunmaması gibi örneklerle yaşadığımız sorunları özetleyebiliriz.





## Korumada Sürdürülebilirlik ve İnovasyon: Korumanın Geleceği İçin Yeni Yaklaşımlar

Çalıştayın ikinci oturumunda 3 gruba ayrılan katılımcılar; Koruma Uygulamalarında Çevre ile Uyumlu Malzeme ve Tekniklerin Kullanımı; Dayanıklılığı Önceleyen Kentsel Koruma Stratejileri; Doğa ile Uyumlu Geleneksel Bilginin Geleceğe Aktarılması ve Afet Risklerine Uyumlu İnşaat Teknikleri başlıklarında tartıştı.

Masaların moderatörlüğünü akademisyenler üstlenirken; röportörlük görevini ise ÇEKÜL Yüksek Danışma Kurulu üyeleri mimar Nüvit Bayar, mimar Timur Çelik ve şehir plancısı Namık Kemal Döleneken yürüttü.



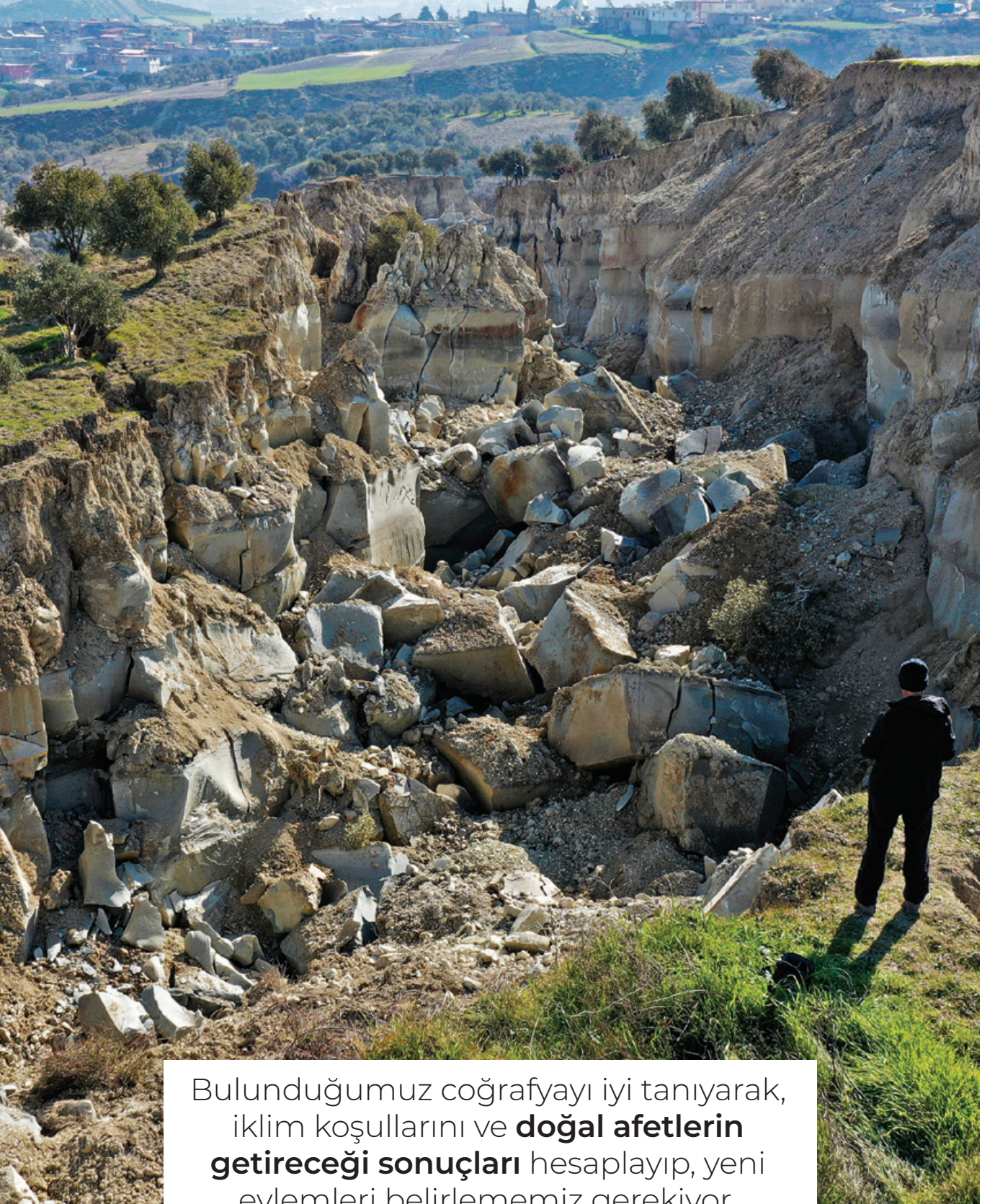
Grup çalışmasının ardından, her grup kendi sunumunu gerçekleştirdi. Özetle; deprem kentlerinin yeniden yapılanma sürecinde mirasın korunması kadar gençlerin ihtiyaçlarının düşünülmesinin gerektiği vurgulandı. "Afetlere karşı dayanıklı kentler tasarlanırken, genç kuşaklar mutlaka söz sahibi olmalıdır" fikri dile getirildi.

Çalıştayda tartışılan başlıklar çoğunlukla deprem odaklı olmakla beraber, bu süreçte bildiğimiz anlamda klasik koruma yaklaşımlarının ve restorasyon tekniklerinin sorgulanması, yeniden ele alınması gerektiği ortaya çıktı. Gerek deprem gerek iklim krizinin sonuçlarına bağlı gelişen olumsuz koşullar, günümüzde genel kabul görmüş bazı tekniklerle yaklaşımların sorgulanması, geliştirilmesi ve değiştirilmesinin elzem olduğu gözlemlendi. Bu nedenle, içinde bulunduğumuz coğrafyayı iyi tanıyarak, iklim koşullarını ve doğal afetlerin getireceği sonuçları hesaplayıp, yeni eylemleri belirlememiz gerekiyor.



Değişen iklim koşulları ve doğal afetler yalnızca fiziksel veya tarihi dokuyu değil; aynı zamanda insan yaşamını, somut olmayan kültürel mirası da olumsuz etkiliyor. Geleneksel yaşam biçimleri ve zanaatların etkilendiği alanlarda fiziki dokuyu korumanın, yeniden inşa etmenin tek başına yeterli olmadığı açıkça görülüyor. Doğal ve kültürel mirasın bütünlüklü şekilde korunması gerektiğinin bilincinde; değişen iklime, değişen doğal koşullara uyum sağlamanın yollarını hayatın her alanında olduğu gibi koruma alanında da bulmamız ve bu gerçeği önceliklendirmemiz gerekiyor.





Bulduğumuz coğrafyayı iyi tanıyarak, iklim koşullarını ve **doğal afetlerin getireceği sonuçları** hesaplayıp, yeni eylemleri belirlememiz gerekiyor.

# DOĞAL AFETLER FELAKETE DÖNÜŞMESİN

## Ahmet Onur Altun

ÇEKÜL Vakfı Kent Çalışmaları Koordinatörü

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de iklim değişikliği ve buna bağlı etkiler her geçen yıl daha görünür oluyor. İklim krizinin tetiklediği doğal afetler ve yine iklim krizinin yarattığı sosyal, ekonomik, mekânsal, ekolojik sorunların azaltılmasına yönelik çalışmalarda, merkezi yönetimlere olduğu kadar yerel yönetimlere de büyük görevler düşüyor. Bu görevlerin çerçevesini belirlemek, iyi örneklerin öne çıkmasını sağlamak, işbirliklerini mümkün kılmak için 2023 yılı boyunca Tarihi Kentler Birliğinin toplantı gündemi ortak sorunlara işaret etti ve kriz ortamında kentler kurmak, var olan kentleri korumak için neler yapılacağını değerli üyelerin katılımı ve katkılarıyla sorguladı.

Yerel yönetimlerin tüm politikalarını doğal afetler ve iklim krizi ekseninde ele alması, geleceğe yatırım yaparak, içinde buldukları coğrafya ve iklimle uyumlu politikaları hayata geçirmesi günümüzde şüphesiz bir mecburiyet durumuna geldi. Tarihi Kentler Birliği iklim krizi gerçeklerini göz önünde bulunduran koruma politikalarının geliştirilmesi ve yerel yönetimlerin koruma stratejilerine entegre edilmesine öncü olmak amacıyla çalışmalar yürütüyor. TKB'nin hazırladığı yol haritası, yerel yönetimlerin koruma yaklaşımlarının yeniden gözden geçirilmesini ve yeni yaklaşımlarda somut bir iyi örnek olabilmeyi amaçlıyor.

6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen Kahramanmaraş merkezli depremler sonrasında 11 kenti içine alan önemli bir kültür coğrafyasında yıkımlar yaşandı. Bu süreçte çok büyük can ve mal kayıplarının yanında, kültürel miras alanları da zarar gördü. İklim krizinin oluşturduğu risklere ek olarak doğal afetlerin de etkilerinin raporda yer alması ve deprem riski altındaki



alanlar başta olmak üzere restorasyon teknik ve yöntemlerinin yeniden gözden geçirilmesi gerekliliği gözler önüne serildi. Yürütülen çalışmaya deprem ve buna bağlı geliştirilecek politikaların da entegre edilmesi kararlaştırıldı.

Korumada sürdürülebilirliğe dair temel kriterlerin belirlenmesi, uluslararası kriterlerin yerle uyarlanması, yenilikçi çalışmaların koruma uygulamalarına entegre edilmesi ve özendirilmesine yönelik içeriklerin hazırlanması çalışmanın kapsamını oluşturuyor. Çalıştayda ele alınan Koruma Uygulamalarında Çevre ile Uyumlu Malzeme ve Tekniklerin Kullanımı; Dayanıklılığı Önceleyen Kentsel Koruma Stratejileri; Doğa ile Uyumlu Geleneksel Bilginin Geleceğe Aktarılması

ve Afet Risklerine Uyumlu İnşaat Teknikleri başlıkları da bu anlamda yol gösterici olacak. Bu çalışmayla yerel yönetimlerin koruma politika ve uygulamalarında uyması gereken kriterler, aşamalar belirlenecek; yerelde uygulanabilir şekilde etaplama yapılarak üye belediyelere rehberlik edecek bir doküman meydana gelecek. Birliğin koruma politikasına sürdürülebilirliğin eklenmesi ve birlik üyeleri arasında politikanın yaygınlaştırılması, çalışmanın temelini oluşturuyor.

Bu kapsamda bir ön araştırma sürecinin ardından, ilgili uzmanlardan bir çalışma ekibi oluşturularak yol haritası hazırlanmaya başlandı. Bu süreçte hem yerelin ihtiyaçlarını ve sorunlarını belirlemek hem de örnekler üzerinden yenilikçi yaklaşımları tartışmak amacıyla Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ev sahipliğinde bir çalıştay düzenlendi. Buradan elde edilen veri ve sonuçlarla belirlenen kriterlere dayanarak yerel yönetimlerin koruma çalışmalarına, kendi coğrafya ve iklimlerine uyumlu uygulamaları dâhil etmesine yönelik hedefler ve stratejiler oluşturuldu.

Korumada Sürdürülebilirlik Stratejisinin Oluşturulması ve Yaygınlaştırılmasına Yönelik Yol Haritası Çalıştayında gördük ki Gaziantep Büyükşehir, Malatya Büyükşehir ve Dulkadiroğlu belediyeleri bu konuda iyi örnek olarak seçebileceğimiz uygulamaları hayata geçirmiş; neyi daha iyi yapabileceklerini sorgulayarak veriler elde etmiş, çalışmaya koyulmuş. Üniversitelerimiz ise her zaman destek vermeye hazır; çalıştay kürsüsünde dinlediğimiz değerli akademisyenlerden ne denli özverili olduklarını dinledik ve geleceğin mimarı, mühendisi öğrencilerin de çalışmaya, üretmeye ne kadar hevesli olduklarını gördük. Demek oluyor ki yeni, dayanıklı, bilinçle kurgulanmış kentler inşa etmek için gerekli yapı taşları elimizde mevcut. Tüm üyelerimizle bu malzemeyi en anlamlı, en doğru ve bilimden yana kullanmak için çalışmak 2024 yılı boyunca hedefimiz olacak.





## Kent Rehberi

Yerinde koruma çalışmalarının **en iyi örneklerini** görebileceğimiz Gaziantep'te sürdürülebilir, ileri dönüştürülmüş yapılar beğeni topluyor.

## Botanik Bahçesi

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Botanik Bahçesi; yerli ve yabancı florada bulunan ağaç, çalı, otsu bitkilerin canlı bir koleksiyonunu oluşturmak ve geliştirmek amacıyla kuruldu. Dünyada ve Gaziantep'in florasında olan bitkilerin gen kaynağının oluşturulması; ziyaretçilere bu bitkilerin tanıtılması için kuruluşundan itibaren çeşitli çalışmalar, etkinlikler yürütülüyor.

Alanda; Su Bitkileri Bahçesi, Gül Bahçesi, Osmanlı Bahçesi, Renk ve Koku Bahçesi, Japon Bahçesi, Üç Boyutlu Bitkiler Bahçesi, Tıbbi ve Endemik Bitkiler Bahçesi gibi farklı ve ilgi çekici birimler bulunuyor.

Genel ziyarete açık olan bahçede, bir geleneğe dönüştürülen ve her yıl düzenlenen Ulusal Botanik Bahçeleri Sempozyumu ile çocuklar için Yaz Okulu gerçekleşiyor. Aynı zamanda doğayı konu alan atölyeler de her ay yenilenen etkinlik takvimine alınıyor.

## Gaziantep Sanat Merkezi (Eski Adliye Binası)

1950'li yıllarda yapılan dört katlı eski adliye binası, üç bloktan oluşuyor. Bir dönem valilik olarak da kullanılan bina Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından restore edildi ve sanat merkezi olarak yeniden işlevlendirildi. Binada kullanıma açık durumda sanat galerisi, sergi salonları, çocuk sanat merkezi, kütüphane, tiyatro, el işi, yetenek geliştirme, ebru sanatı atölyeleri bulunuyor. Binanın restorasyon çalışmalarını ÇEKÜL Vakfı Yüksek Danışma Kurulu Üyesi, mimar Erden Güven yürüttü.



Zeminde geri dönüştürülmüş cam malzeme kullanılırken, duvarlara yöresel motifler işlendi ve geleneksel işçilik malzemeleri öncelikli tercih edildi. Çalışmalar sırasında, mahallenin yerlisi olan zanaatçılar ile toplumun görece dışlanmış fertleri (sokak çocukları, kimsesizler ve benzeri) zemin kaplamaları yapımına katkı sundu. Gaziantep Sanat Merkezinde bugüne dek yaklaşık 500 bin çocuk eğitim aldı.



## Gaziantep Kalesi

Kentin tam merkezinde, zarif görkemiyle dikkatleri kendine çeken Gaziantep Kalesi; Alleben Deresinin güney kenarında, yaklaşık 25 metre yükseklikte konumlanıyor. Kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığı kesin olarak bilinmemekle beraber tarihinin 6 bin yıl öncesine, Kalkolitik Döneme dayandığı düşünülüyor.

Gaziantep Kalesinde yer alan galeriler Gaziantep Büyükşehir Belediyesi

tarafından restore edilerek Gaziantep Savunması ve Kahramanlık Panorama Müzesine dönüştürüldü. Kale girişinden başlayıp galeri kısmına doğru devam eden müzede, Antep halkının düşman işgaline karşı direniş öyküsü; panolar, kahramanlara ait heykeller, rölyefler eşliğinde anlatılıyor.

Bin yıllardır ayakta kalabilen nadir kale örneklerinden olan Gaziantep Kalesi, 6 Şubat depremlerinde hasar aldı, onarım çalışmaları sürüyor ve yeniden ziyarete açılması bekleniyor.



# SONBAHARDA 11 TARİHİ KENTTE, YERİNDE EĞİTİM

ÇEKÜL Akademi, Tarihi Kentler Birliğine üye belediyelerin ilgili kadroları için farklı başlıklarda ve alanında uzman kişilerle işbirliği yaparak nitelikli eğitimler hazırlıyor. Eğitim kapsamında saha incelemeleri yapılıyor, belediyelerin biraraya gelerek ortak sorunlara benzer çözümler üretmeleri için alan sağlanıyor.



Sonbahar ayları boyunca farklı kentlerde gerçekleştirilen ÇEKÜL Akademi eğitim programları, katılımcı belediyeler tarafından yine ilgiyle karşılandı; **2023 yılı verimli tamamlandı.**

### **Ankara'da bölgesel eğitim**

ÇEKÜL Akademi Alanda Eğitim Programı kapsamında gerçekleşen Yapı Özelliklerine Göre Müdahale Teknikleri eğitimi, 14-15 Eylül'de Ankara Büyükşehir Belediyesinin ev sahipliğinde yapıldı. Van Koruma Kurulu üyesi olan restorasyon uzmanı ve yüksek mimar A. Nüvit Bayar'ın yürütücülüğündeki eğitime Altındağ, Gümüşhacıköy, Konya Büyükşehir, Alaşehir, Ankara Büyükşehir belediyelerinden koruma alanında çalışan 23 uzman katıldı.

A. Nüvit Bayar, Tarihi Yapılarda Onarım İlke ve Esasları ana başlığı altında genel tanımlardan bahsetti ve eser belgeleme çalışmalarına vurgu

yaptı. Rölöve, restitüsyon, yerinde inceleme, görsel belgeleme ve analizler hakkında detaylı örnekler vererek; kerpiç, ahşap, taş yapılarda kullanılan malzeme türleri ve yapım tekniklerini anlattı. Öğleden sonra hep birlikte saha gezisi yapıldı; yürütücülüğünü Ankara Büyükşehir Belediyesinin üstlendiği 2 bin yıllık Roma Tiyatrosu restorasyon alanı ve hemen yanındaki, yaklaşık 17 bin metrekarelik alanda hayata geçirilmekte olan arkeopark ziyaret edildi. Ankara İç Kale Sokak Sağlıklaştırma Uygulamaları alanı da yerinde incelendi.

### **Giresun'da alanda eğitim**

"Doğu Karadeniz Havzasında Kültürel Mirasın Yönetimi; Giresun, Tirebolu,

Eğitimler boyunca katılımcılar da söz aldı; kentlerinde gerçekleştirdikleri ya da gelecekte yapacakları **koruma projelerinden** bahsetti.





Şebinkarahisar" eğitimi 20-22 Eylül tarihlerinde Giresun ve Şebinkarahisar belediyelerinin ev sahipliğinde; Trabzon Ortahisar, Ödemiş, Malatya Büyükşehir, İstanbul Büyükşehir, Ordu, Gaziantep Büyükşehir ve Beşiktaş belediyelerinden 17 uzmanın katılımıyla gerçekleşti.

Giresun Belediye Başkan Yardımcısı Abdurrahman Demirel'in açılış konuşmasının ardından; Giresun Turizm Hizmet Birliği Müdürü Tamer Uzuner'in, kentin kültürel mirasını ve turizmle ilgili yapılan çalışmaları aktarmasıyla eğitim programı başladı. Giresun Üniversitesi Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Bölüm Başkanı Doç. Dr. Gazanfer İltar söz alarak, "Giresun'un Zeytinlik Semti Tarihi" başlıklı sunumunu gerçekleştirdi. Şebinkarahisar Belediyesi uzmanı Ramiz Çiftbaş'ın Şebinkarahisar'ın "Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma Çalışmaları" sunumuyla program devam etti.

Eğitim programı kapsamında gerçekleştirilen saha ziyaretlerinde; Giresun tarihi kent merkezi, Kuzualan Tabiat Parkı, Mavigöl Kuzualan Şelalesi ve Göksu Travertenleri doğal alanları ile Şebinkarahisar Kent Müzesi, Meryemana Manastırı, Taşhanlar, Atatürk Evi ve Müzesi, Tamzara Dokuma Atölyesi ve Tirebolu Çarşı Mahallesi, Selimağa Çeşmesi ve Tirebolu Kalesi ziyaret edildi. Program sonunda Giresun Kalesinde katılımcılara sertifikaları takdim edildi.

### **Kültürel miras ve turizm işbirliği üç kentte konuşuldu**

İlk modülü Beyoğlu ÇEKÜL Evinde gerçekleşen Kültürel Miras ve Turizm İşbirliği Eğitim Programının (KÜMTEP) "Kültür Rotaları" başlıklı ikinci modülü 27-28 Eylül'de, Yıldırım Belediyesi ev sahipliğiyle Cumalıkızık Köyünde yapıldı. Eğitime Antalya Büyükşehir, Çınarcık, Mudanya, Balıkesir Büyükşehir, Çatalca, Kuşadası, Malatya Büyükşehir belediyelerinden uzmanlar katıldı.

Program Esra Karataş Büke'nin "Kültür Rotaları: Kavram ve Tarihsel Gelişim, Kültür Rotalarının Türleri, Türkiye'de Rota Planlama: Neden ve Nasıl? Dünyadan Tematik Kültür Rotaları Örnekleri" sunumuyla başladı. Ardından gelen "Kültür Rotaları Planlama Modeli, Bir Eğitim ve Sosyal Dönüşüm Aracı Olarak Rotalar, Sürdürülebilir Turizm Aracı Olarak Rotalar" başlıklı sunum, Karataş'ın ilk sunumundan devamla sistematik rota planlama süreçlerinin kazanımlarına odaklandı.

Eğitimin ikinci günü Bandırma Üniversitesi öğretim üyesi Dr. Eser Çalıkluşu, "Kırsal Mirasın Korunması ve Cumalıkızık Örneği" başlıklı sunumunu yaptı. Yıldırım Belediyesi Şehir Plancısı Figen Boynikoğlu, Yaşayan Miras Cumalıkızık Koruma Deneyimleri başlıklı sunumuyla köyde alt yapı çalışmalarına ilişkin bilgi verdi. Yıldırım Belediyesi uzmanlarıyla Cumalıkızık inceleme gezisi yapıldı. Programın üçüncü, aynı zamanda son modülü "Alan İnceleme Gezisi ve Atölye Çalışması" 8-9 Kasım tarihlerinde, Antalya Büyükşehir Belediyesi ev sahipliğinde yapıldı.

Eğitime Antalya Büyükşehir, Karadeniz Ereğli, Mersin Büyükşehir, Çınarcık, Mudanya, Balıkesir Büyükşehir, Çatalca, Kuşadası, Malatya Büyükşehir belediyelerinden uzmanlar katıldı. Eğitim kapsamında Antalya Muratpaşa Belediyesi uzmanlarından mimar Burcu Yazar "Turizmin Tarihi Dokulara Etkisi" başlıklı sunumunu yaptı; Ormana Active şirket yöneticilerinden Tolga Özgüven "İbradi/Ormana" sunumunu gerçekleştirdi.

Helenistik Dönemde at nalı şeklinde, içten ve dıştan surlarla çevrili şekilde kurulan; Helenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait kültür varlıklarını barındıran Kaleiçi bölgesine gidildi. Kentin bellek merkezi ziyaret edilerek gerekli bilgiler alındı. Ardından Hıdırlık Kulesi, Hadrian Kapısı ve sivil mimarlık yapıları ziyaret edildi.



### Dünya mirası ve yerel yönetimler

Üç modül olarak tasarlanan UNESCO Dünya Mirası ve Yerel Yönetimler Eğitim Programının ikinci modülü "Türkiye'den Örnekler, Yaklaşımlar, Deneyim Paylaşımı" başlıklı eğitimi 11-12 Ekim tarihlerinde İstanbul'da gerçekleşti. Eğitime Alaşehir, Ankara Büyükşehir, Antalya Büyükşehir, Karadeniz Ereğli, Denizli Büyükşehir, Safranbolu, Midyat, Foça belediyelerinden 15 uzman katıldı.

2014-2018 yılları arasında UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Yönetim Kurulu üyesi olan ve Somut Kültürel Miras İhtisas Komitesi Başkanlığı görevini yürüten Doç. Dr. Nevra Ertürk Güngör; UNESCO ve benzeri kurumların (ICOMOS, IUCN, ICCROM ve Dünya Miras Komitesi) çalışma sistemlerine dair süreçleri anlattı. Bir sonraki oturumda söz alan şehir plancısı Dr. Ceyda Bakbaşa Bosson, "Yaratıcı Kentler Ağı" sunumunu gerçekleştirdi. Program kapsamında

öncelikle İstanbul Tarihi Alanlar Alan Başkanlığı ziyaret edildi. Alan Başkanlığı uzmanlarından Seçil Şahin, 1985 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesine giren İstanbul'un hangi kriterlerle listeye girdiğini ve alan sınırları hakkında bilgiler verdi. Ardından Süleymaniye Camisi ve Çevre Koruma Alanı ile Süleymaniye Külliyesi ziyaret edildi.

Programın üçüncü ve son modülü olan "Alanda Teknik İnceleme Gezisi ve Vaka Analizi" Kula Belediyesinin ev sahipliğinde 20-21 Kasım tarihlerinde gerçekleşti. ÇEKÜL Yüksek Danışma Kurulu Üyesi Namık Kemal Döleneken, Kula Belediyesi ile Jeopark Belediyeler Birliğinden uzmanlar konuşmacı olarak eğitime destek verirken; Alaşehir, Ankara Büyükşehir, Antalya Büyükşehir, Karadeniz Ereğli, Denizli Büyükşehir, Safranbolu, Midyat, Foça belediyelerinden 15 uzman eğitime katıldı.

## Muğla'da alanda eğitim

ÇEKÜL Akademi, "Cörekemli Bir Geçmişten Bugüne Tarihi Bir Kenti Kurgularken; Muğla Örneği" başlıklı alanda eğitimini 25-27 Ekim tarihlerinde Muğla'da gerçekleştirdi. Eğitime Ortahisar (Trabzon), Balıkesir Büyükşehir, Zeytinburnu (İstanbul), Ankara Büyükşehir, Eyüpsultan (İstanbul), Karadeniz Ereğli (Zonguldak), Gebze (Kocaeli), Büyükçekmece (İstanbul), Ordu Büyükşehir, Amasya, Trabzon Büyükşehir, Ankara Büyükşehir, Battalgazi (Malatya) belediyelerinin Kültür ve Tabiat Varlıkları Daire Başkanlığı, İmar ve Şehircilik, Plan ve Proje, Kent Tarihi ve Tanıtımı birimlerinden gelen 19 uzman katıldı.

Muğla Büyükşehir Belediyesi KUDEB Biriminin destekleriyle gerçekleşen eğitimin açılışını Muğla Büyükşehir Belediye Genel Sekreter Yardımcısı Emin Madran yaptı; Muğla'daki koruma çalışmalarının geçmişten bugüne, Tarihi Kentler Birliği ile ÇEKÜL Vakfının desteğiyle yürütüldüğünü belirtti.

Muğla Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı KUDEB Şube Müdürlüğünden mimar Selin Demirel Karacasulu; Muğla'nın tarihi ve kültürel yapısı, kültürel mirası koruma çalışmaları ve restorasyon çalışmaları hakkında bilgi verdi.

Muğla KUDEB uzmanlarından arkeolog Mevlüt Koçan Muğla'nın arkeolojik, doğal ve tarihi envanterinin sayısallaştırılıp akıllandırıldığı GIS (Coğrafi Bilgi Sistemi) platformu altında, 2016 yılında oluşturulan TAMBİS (tarihi miras bilgi sistemi) ara yüzüyle ilgili bilgiler verdi. Muğla Merkez'de gerçekleşen alan gezisinde kentsel sit alanındaki; 400'den fazla tescilli sivil mimarlık, 25 anıtsal mimarlık örneği, eski hanları, şadırvanları, arastası, meydanları ve camileri görüldü.



ÇEKÜL Akademi 2023 yılında toplam 23 eğitim düzenledi. **Eğitilere 334 kişi katıldı.** Turizmden müzelere pek çok başlık altında güncel bilgiler paylaşıldı.



## **İstanbul'da kentsel koruma eğitimi**

"Kültür Odaklı Koruma ve Kentsel Gelişim Stratejileri" başlıklı eğitim ise 1-3 Kasım tarihlerinde İstanbul'da gerçekleşti. Eğitime Avcılar (İstanbul), Ortahisar (Trabzon), Ankara Büyükşehir, İstanbul Büyükşehir, Büyükçekmece (İstanbul), Talas (Kayseri) belediyelerinin koruma birimlerinden uzmanlar katıldı.

Kentsel canlandırma kavramının ortaya çıkış öyküsünü tarihsel perspektifle anlatan mimar Dr. Alp Arısoy, endüstri devrimiyle birlikte fiziksel, kültürel, sosyo-ekonomik olarak tarihi kent merkezlerinin çöküşünü, yerel kalkınmanın kayboluşu, kentlerin kimlik kaybı ve kentlinin yaşam standardının düşmesinin ortaya çıkardığı sorunları anlattı.

Katılımcılar da söz alarak, kentlerinde gerçekleştirdikleri ya da gelecekte yapacakları koruma projelerinden bahsetti ve kentsel canlandırma sürecinin sosyo-kültürel, ekonomik ve fiziksel bağıntılarıyla ilgili bilgi verdi.

## **Antalya'da bölgesel koruma eğitimi**

ÇEKÜL Akademi, "Yapı Özelliklerine Göre Müdahale Teknikleri" başlıklı Bölgesel Kentsel Koruma Eğitimi Muratpaşa Belediyesinin ev sahipliğinde, 6-7 Kasım tarihlerinde gerçekleştirdi. Eğitime Antalya Büyükşehir, Kahramanmaraş Büyükşehir ve Manavgat belediyelerinin koruma alanında çalışan uzmanları katıldı.

Restorasyon süreçlerinde izlenecek koruma ilke ve yöntemleriyle malzeme bilgilerini pekiştirmeyi, restorasyon çalışmalarının niteliğini artırmayı amaçlayan eğitim Muratpaşa Belediyesi Konferans Salonunda, yüksek mimar

ve restorasyon uzmanı A. Nüvit Bayar yürütücülüğünde gerçekleşti.

Eğitimin son günü tarihi kent merkezi ziyaret edildi. Güçlendirme ve tamamlama imalatları, uygulamalarda yapılan hatalar ve alınması gereken tedbirler hakkında fikir alışverişi yapıldı. Katılım sertifikalarının takdim edilmesiyle eğitim tamamlandı.

## **Ardından İzmir**

"Restorasyon İşlerinde İhale Süreci ve Hakediş Uygulamaları" başlıklı Bölgesel Kentsel Koruma Eğitimi 23-24 Kasım'da, İzmir Büyükşehir Belediyesinin ev sahipliğinde yapıldı. Çukur Handa gerçekleşen eğitimin yürütücülüğünü İsmail Önel üstlendi. Eski eser onarım ve restorasyon imalatlarında kullanılan belgeler ve hazırlık süreçleri hakkında bilgi verdi. Eğitime Bodrum, Muğla Büyükşehir, Ödemiş, Alaşehir, İzmir Büyükşehir Belediyesinin koruma alanlarında çalışan uzmanlar katıldı.

## **Yılın son eğitimi ise Manavgat'ta**

"Çok Katmanlı Kültürel Miras ve Koruma Çalışmaları ile Manavgat Örneği" başlıklı Alanda Eğitim 6-8 Aralık'ta Manavgat Belediyesinin ev sahipliğinde gerçekleşti. Eğitime Konya Büyükşehir, Malatya Büyükşehir, Ortahisar, Trabzon Büyükşehir, Amasya, Kale, Sultanbeyli, Kula, Yeşilyurt, Şanlıurfa Büyükşehir, Ödemiş, Talas ve Mardin Büyükşehir Belediyesinden 24 uzman katıldı.

KUDEB, Fen İşleri, Strateji Geliştirme, İmar ve Şehircilik, Etüt Proje, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğünde görev alan uzmanlar; kontrolsüz turizmin Side'de yol açtığı problemleri yerinde inceledi. Kamu-sivil-özel birlikteliğiyle nasıl yol alındığını birlikte tartıştı.

# MİRASLA BİRLİKTE YAPILANMA **EYLEM PLANI**

---

Sınırların ötesinde kurgulanmış, **söylemlerle yaşamı uzlaştıran**, kültürü öncelikleyen ve her kesimin katılımını önemseyen bir çalışma olan *Mirasla Yapılanma Eylem Planı* yayınlandı.

Tarihi Kentler Birliği, ÇEKÜL Vakfı ve Kentsel Strateji işbirliğiyle hazırlanan *Mirasla Birlikte Yapılanma Eylem Planı* kitabı yayımlandı ve TKB Kahramanmaraş Buluşmasında belediyelere sunuldu. Ali Faruk Göksu, Sıla Akalp Demirci, Sonia Irani ve Irmak Sancar Önder'den oluşan eylem planı hazırlama ekibi; deprem bölgesinde yapılacak çalışmalara rehberlik etmesi için sınırların ötesinde kurgulanmış, söylemlerle yaşamı uzlaştıran, kültürü öncelikleyen ve her kesimin katılımını önemseyen bir çalışma hazırladı.

## **Eylem planının kapsamı**

Kentsel Strateji tarafından hazırlanan Sular Coğrafyası Deprem Raporuna göre; deprem nedeniyle yıkılan yapı birim stoku %12 iken orta hasarlı yapılarla birlikte ise bu oranın %15'e, az hasarlılarla birlikte ise %43'e çıktı. Bu veriler, depremden etkilenen yerleşmelerde, yapı stokunun neredeyse yarısının doğal afetten olumsuz etkilendiğini gösteriyor.

# MİRASLA BİRLİKTE YAPILANMA EYLEM PLANI



## "Bilimleri yeniden keşfedeceğiz ve bildiklerimizi sorgulayacağız; **kimliğimizi** yeniden tasarlayacağız."

Eylem planındaki ana vurgu, kentleşme politikalarının, planlama yaklaşımlarının, iş yapma ve davranış biçimlerinin yeniden sorgulanması gerekliliği. Bu rakamların yarattığı etki; yani ekonomik ve sosyal boyutları düşünüldüğünde, rakamların ötesine geçen bir zincir oluşuyor.

### Ne yapılmalı?

*Mirasla Birlikte Yapılanma Eylem*

*Planında* 10 tane temel ilke belirlendi:

1. Keşif: Bilinenleri bölgesel ve yerel ölçekte yeniden keşfedilmesi.
2. Kimlik: Miras öncelikli kent kimliğinin yeniden tasarlanması.
3. Kurtarma ve Koruma: Mirası kurtarma ve koruma çalışmalarının bilimsel olarak planlanması.
4. Katılım: Tüm paydaşların katılımını sağlayan süreçlerin birlikte tasarlanması.
5. Koordinasyon: Disiplinler arası işbirliği içinde koordineli çalışılması.
6. Kolektif Bellek: Somut ve somut olmayan değerlerle kolektif bellek oluşturulması.
7. Kaynak: Program ve projelerde kamu, özel ve sivil işbirliği ile kaynak yaratılması.
8. Kamuoyu Desteği: İyileşme ve yapılanma süreçlerinde kamuoyu desteği alınması.
9. Kılavuz: Kentsel tasarım rehberlerinden yaşam ve etki rehberlerine kadar hızla ve her alanda rehberlerin hazırlanması.
10. Kampanya: Kültürel miras teması ile her yıl belli dönemlerde kampanyalar yaratmak.

Mirasla Yapılanma Eylem Planı; birlikte hareket, kültürü yaşatma, toplumsal

dayanışma, üretimi canlandırma ve yerleşim senaryoları temel stratejileriyle kültürel mirası kurtarma, toplumsal hafızayı güçlendirme, mekânsal yapılanmayı kurgulama, ekonomik güçlenmeyi destekleme ve sosyal etkileşimi artırma eylem alanlarıyla, bir iyileşme ve yapılanma çerçevesi ortaya koyuyor.

Tarihi Kentler Birliği Belediyeleri için; dijital miras, sofrada sanat, kent atölyeleri, yaşayan çarşı, miras rotaları, etkileşim mekânları, açık çağrı, etki rehberleri ve yeniden miras program ve proje önerileri de eylem planında detaylı şekilde yer alıyor.

Kentleri idari sınırlara göre değil, havza boyutunda ele alan çalışmada "sular coğrafyası"nın durumu detaylarıyla ve verilerle desteklenerek anlatılıyor; dünyadan çarpıcı örneklerle bir yol haritası çiziliyor. Sonsöz ise "Depremden Alınan Dersler"e ayrılıyor.

Önsöz yazısını Prof. Dr. Metin Sözen'in kaleme aldığı *Mirasla Birlikte Yapılanma Eylem Planını* çevrimiçi okuyabilirsiniz: <https://www.tarihiKentlerBirligi.org/yay-inlar/#flipbook-mirasla-birlikte-yapilanma-eylem-planı/1/>





# Antakya için İTÜ'de Çalıştay



**ANTAKYA KENTSEL SİT ALANI KORUMA ÇALIŞTAYI**

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ  
MİMARLIK FAKÜLTESİ  
TAŞKIŞLA NEZİH ELDEM SALONU 109

**8 Aralık 2023**  
09.30-18.00

**YER PLACE**

**Antakya**

**HAFIZA MEMORY**

İTÜ TAŞKIŞLA  
109 HOLÜ 109 HALL

ACILIŞ OPENING  
08.12.2023 - 18:00

SERGI EXHIBITION

ANTAKYA'DAN ÖĞRENMEK  
KÜLTÜREL MİRAS VE DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

LEARNING FROM ANTAKYA  
CULTURAL HERITAGE AND REFLECTIONS

**KATILIMCILAR:**

YTÜ Rölöve Restorasyon Programı  
ODTÜ Kültürel Miras Koruma Programı  
İÜ Mimarlık Bölümü  
İTÜ Restorasyon Programı  
TMMOB Mimarlar Odası  
TMMOB Şehir Plancılar Odası  
Hatay Planlama Merkezi  
Antakya Belediyesi

ICOMOS Türkiye  
Europa Nostra Türkiye  
docomomo Türkiye  
KMKD  
KORDER  
ÇEKÜL  
Tarihsel Çevre ve Yapı Korumacıları Derneği

İTÜ RESTORASYON PROGRAMI

İBB MİRAS

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

RESTORASYON PROGRAMI

İTÜ

6 Şubat depremlerini takiben Antakya'da inceleme yapan İstanbul Teknik Üniversitesi, Restorasyon Programı bünyesinde "Antakya Kentsel Sit Alanı Koruma Çalıştayı"nı birçok üniversite ve meslek odasının katılımıyla 8 Aralık'ta, Taşkişla Kampüsünde gerçekleştirdi.

Çalıştayı ilk oturumunda, deprem sonrası Antakya'da araştırma projeleri yapan Yıldız Teknik, Orta Doğu Teknik, İstanbul Teknik ve İstanbul Üniversitesi proje sonuçlarını sundu. Sonraki oturumda Mimarlar Odası, Şehir Plancıları Odası, Hatay Planlama Merkezi ve Antakya Belediyesinin temsilcileri sürece dair sorunları açıkladı ve çözüm önerilerini sundu.

Son oturumda ise ICOMOS Türkiye Europa Nostra Türkiye, docomomo Türkiye, KMKD, KORDER ve Tarihsel Çevre ve Yapı Korumacıları Derneği ile ÇEKÜL Vakfı tarafından bölgede yapılan çalışmalar anlatıldı.

ÇEKÜL Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi A. Faruk Göksu deprem sonrası süreç boyunca bölgede yaşanan deneyimleri içeren "Mirasla Birlikte Yapılanma Eylem Planı" çalışmasını sundu. Afet sonrası kültürel mirası ayağa kaldırma strateji ve eylemlerinin gerçekleştirilmesine yönelik hazırlanan çalışmada, bölgenin yeniden yapılanmasında rol oynayacak kültür öncelikli yaklaşımlar dinleyicilere aktarıldı.

## Kayseri'de 2 Bin Yıllık **Yer Altı Şehri** Bulundu



Yer altında keşfedilmeyi bekleyen 2 bin yıllık kent, ÇEKÜL Vakfının girişimleriyle ortaya çıkarıldı. Kayseri'nin Melikgazi ilçesine bağlı Ağırnas'ta, Mimar Sinan'ın eviyle aynı sokakta bulunan yer altı şehri; 5 yıl önce kendi evinde tadilata başlayan Mustafa Halıcioğlu tarafından fark edildi. Yer altı şehrine Halıcioğlu'nun adı verildi.

ÇEKÜL Temsilcisi Prof. Dr. Osman Özsoy, "İçinde bulunmuş olduğumuz ve `Halıcioğlu` diye bilinen bu yer altı şehri, en az 3-4 yıl önce göz kestirdiğimiz ve hâlâ çalışılan bir mekân. Mülk sahibi zaman içinde burada yer altı şehrinin içindeki hafriyatın ve çöpün çıkarılmasında inanılmaz bir gayret gösterdi.

Kamunun burada bir yardımı yok. Bu işi de biraz gönül vererek yaptı. Çünkü severek yapmazsanız; bu işlerin hepsi sırtınızda yük olur. Bu yer altı şehrinin temizlenmesi ve girilebilir hâle getirilmesi için çaba sarf etti. Yer altı şehri, ilk gördüğümüz andan itibaren zaman içinde genişledi" dedi.

## UNICEF'ten **Çarpıcı Rapor**

UNICEF ve Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) "Değişen İklimde Yerinden Edilen Çocuklar" başlığıyla; kuraklık, kontrol edilemeyen yangınlar, sel ve fırtına nedeniyle yaşadıkları yerden ayrılmak zorunda kalan çocuklar üzerine küresel bir analiz raporu yayınladı. Rapora göre 2016 ve 2021 yılları arasında 44 ülkeden 43,1 milyon çocuk; kuraklık, yangınlar, sel ve fırtına nedeniyle evlerini terk etti. Bir başka deyişle; UN News haberine göre her gün 20 bin çocuk, yaşadığı yeri terk etmek zorunda kaldı. Yerinden edilme ve zorunlu göç vakalarının %95'inin, yani sayısı 40 milyonun üzerindeki çocuk göçünün nedeni sel ve fırtına.

Etkilenen ülkeler listesinde Türkiye'nin de yer aldığı diğer bir başlık ise orman yangınları. Amerika, İsrail, Yunanistan, Kanada ve Türkiye orman yangınları nedeniyle en fazla çocuğun yerinden edildiği ülkeler olarak raporda yer aldı. 810 bin çocuğun üçte biri, 2020 yılından sonra yerinden edilmek zorunda kaldı.



# Zeytin Yetiştiriciliği

## Artık UNESCO Korumasında

---



Botsvana'nın Kasane şehrinde gerçekleştirilen 18'inci Somut Olmayan Kültürel Miras Hükümetlerarası Komite toplantısında "Zeytin Yetiştiriciliğiyle İlgili Geleneksel Bilgi, Yöntem ve Uygulamalar" adlı dosya, UNESCO Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Miras Listesine kabul edildi.

Türkiye'nin 4 kültürel değerinin daha görüşüldüğü toplantıda, Türkiye'nin UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listelerine en çok kültürel değer kaydettiren ülkeler sıralamasında ikinciliğe yükseleceği bildirdi. Zeytin ağacı doğal güzellikleri, sağlık

avantajları ve kültürel önemiyle bilinen bir bitki olup, zeytin hasadı sadece bir tarım faaliyeti değil, aynı zamanda geleneğin ve yaşam tarzının bir parçasıdır. Kültürel mirasın ve birliğin simgesi; bolluk, bereket, şifa sembolü olan zeytin ağacı kendine özgü yapısıyla Akdeniz ikliminin güzelliklerini yansıtır. Kuraklığa dayanıklı yapısıyla çevreye uyum sağlar, toprağı korur ve biyoçeşitliliğe katkıda bulunur.

Ödemiş ve çevresindeki başlıca zeytin türleri ise yörede bilinen isimleriyle şöyle; çekişte, trilya, gülümbe, memecik, eşek zeytini, kekiri (yağ). Yağlık zeytinler; çekişte, yağ ağcı.

## Mücadelenin Sanata Yansıması



Girit Sokağındaki önemli sivil mimari örneklerinden biri olan Mütareke binası, Mudanya Belediyesi tarafından kamulaştırılarak restore edildi ve Gürol Sözen Eserleri Müzesi olarak işlevlendirdi; müzenin tefriş çalışması bitmek üzere. 10 Kasım Atatürk'ü Anma Gününde ise bir ön açılış ile Gürol Sözen'in Kurtuluş Savaşı'nı anlattığı "1919-23 Destan ve Onlar" sergisi tüm Mudanyalılar ile buluştu. Mudanya Mütareke Meydanında hazırlanan müzik dinletisi açılışa eşlik etti. Aynı zamanda Cumhuriyet'in 100'üncü yaşını kutladığımız sırada gelen sergi haberi Mudanya halkı tarafından beğeniyle karşılandı.

ÇEKÜL Vakfı kurucularından ve daimi destekçilerinden; sanat tarihçisi ve ressam Gürol Sözen, "1919-23 Destan ve Onlar" sergisiyle Anadolu'da verilen mücadelenin izdüşümlerini tuvaline yansıtıyor. Mudanya Belediyesi bu restorasyon projesiyle Tarihi Kentler Birliği 2021 Koruma Özendirme Yarışmasında "Süreklilik Ödülü"ne değer görülmüştü.

## Çocuklara Ödüllü Kütüphane

Kartal Belediyesi; çocuklara kitap okumayı sevdirmek, kültürel ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla hazırladığı Rifat Ilgaz Eğlenceli Çocuk Kütüphanesi projesini hayata geçirdi. Kartal Belediyesi, şair ve yazar Rifat Ilgaz'ın adını alan projesiyle 2014 yılında Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma Proje ve Uygulamalarını Özendirme Yarışmasında ödüle değer görülmüştü.

Kütüphaneye adını veren, sayısız roman ve öykünün yazarı olan Rifat Ilgaz en çok *Hababam Sınıfı* romanıyla biliniyor.

Restorasyonu tamamlandıktan sonra kütüphane olarak işlevlendirilen bina; kütüphane ruhuna ve ihtiyaçlarına uyacak şekilde tasarlandı, altyapı sorunları giderildi. Çalışma, okuma ve atölye salonları olan Rifat Ilgaz Eğlenceli Çocuk Kütüphanesinde çocuklar için kaleme alınmış kaynaklar mevcut. Oyun ve masal atölyeleri gerçekleştirilen kütüphane pazartesi günleri kapalı, kütüphaneye giriş ücretsiz.



## Türkiye'nin İlk Sızdırma Göleti



Türkiye'nin ilk Biyolojik Sızdırma Göleti açıldı. İzmir Büyükşehir Belediyesi, Küçük Menderes Ovasında yaşanan su krizinin çözümüne katkı sunmak için 2 bin çiftçiye, 2 bin yağmur suyu filtreleme deposunu, teşvik sistemiyle ücretsiz dağıtacak. Ova üzerinde yer alan kırsal evler, hayvan çiftlikleri ve seraların çatılarına düşen yağmur suları, çiftçilerin de desteğiyle hasat edilerek kuyular aracılığıyla yer altında depolanacak. Yağmur suyu filtreleme deposu isteyen çiftçilerin, ilçelerindeki Yerel Hizmetler Şube Müdürlüğüne müracaat ederek başvuru formunu doldurması gerekiyor.

ÇEKÜL Vakfının yaklaşık 40 yıldır çalışma alanlarından biri olan Küçük Menderes Havzası, tüm canlılar için sağlıklı geleceğe taşınması gereken bir doğal miras alanı. Tarihi Kentler Birliğinin ve ÇEKÜL Vakfının bölgedeki yerel yönetimlerle yürüttüğü doğa ve kültür öncelikli koruma çalışmaları, kırsal mirasın korunmasında etkili ve bütüncül yaklaşımların gelişmesinde önemli rol oynuyor.

## Gaziantep Bellek Dergisi Yayında!

Kent arşivi tarihçesi ve bu tarihçenin bilinirliği açısından, süreli yayın politikası her zaman önemli. Bu doğrultuda çalışmalar yürüten Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Kent Arşivi ve Araştırma Merkezi kentin hafızasını ortaya çıkarmak, görünür hâle getirmek amacıyla Gaziantep Bellek dergisini hazırladı. "Cumhuriyet'in 100'üncü Yılında Gaziantep Özel Sayısı" olan ilk sayısı okurla buluştu.

Yılda iki defa yayımlanacak derginin ilk sayısında; Gaziantep'teki sözlü tarih çalışmalarına yer veriliyor, ilgililere örnek oluşturacak detaylı veriler bulunuyor. Gaziantep'in kilit yapılarına değinen dergide Zincirli Bedesten ve İslahiye-Nurdağı Havzasının arkeolojik verileri hakkında akademik makaleler bulunuyor. Etimoloji çalışmaları ve Cumhuriyet mimarisi de dosya konuları arasında.



## Seyhan Korumada Kararlı



Seyhan Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, KUDEB tarafından 2023'te yürütülen çalışmaları kamuoyuyla paylaştı. Açıklanan verilere göre 2023 yılında 12 proje tamamlandı; bu projeler arasında sokak sağlıklılaştırma, restorasyon, yeniden işlevlendirme çalışmaları bulunuyor.

2016 yılında kamulaştırılan ve 2018 yılında restore edilen yapı 2023 yılında Prof. Dr. Metin Sözen KUDEB Evi olarak kullanıma açıldı. Ülkemizde sayılı olan diş hekimliği müzelerine de bir katkı yapıldı; Kültür Bakanlığı tarafından onaylı "özel müze" statüsündeki Prof. Dr. İlder Uzel Tıp ve Diş Hekimliği Müzesi ziyaretçilerini kabul etmeye başladı. Yaklaşık 700 yıllık bir geçmişi olan Musa Bali Konağı, sokak sağlıklılaştırma kapsamında yeniden

kent belleğine kazandırıldı. Çırçır Fabrikası (Seyhan Sanat Merkezi), Lezzet İstasyonu (Eski İstasyon) Restorasyonu, Karikatür Evi projelerinin çalışmaları ise sürüyor.

Restorasyonu 2018 yılında tamamlanan Seyhan Belediyesi Yazarlar Evi ayrıca Çukurova Sanat Girişimi tarafından kullanılıyor ve belediye destekli etkinlikler burada gerçekleşiyor.

Girişimin amacı bölgenin sanatının gelişmesini, korunması ve tanıtılmasını sağlamak; bilimsel çalışmaları teşvik etmek. Etkinlik programına ve "Çukurova Okulu" başlığındaki eğitim takvimine çevrimiçi erişilebilir, bilgi alabilirsiniz: <https://www.cukurovasanatgirisimi.com>

## Danışmendli Devleti

Prof. Dr. Necati Demir ile Danışmend Hüseyin Şahin'in kaleme aldığı *Danışmedli Devleti*, Cumhuriyet'in 100'üncü yılına özel hazırlanmış bir arşiv çalışması.

Niksar Belediyesi tarafından yayımlanan kitap 6 bölümden oluşuyor: Danışmendli Devleti ile İlgili Kaynaklar, Danışmendlilerin Kökeni, Danışmendli Devleti Coğrafyası, Danışmendli Devleti, Danışmendlilerde Kültür ve Medeniyet, Danışmendli Devleti Sonrası Danışmendliler.

Danışmendli Devletine dair arşiv taraması, Danışmendlilerin tarihçesi, coğrafyası, kültürel zenginlikleri; Danışmendli Devleti sonrasında halkın durumu hakkında bir tahlil yapıyor. Yoğun bir çalışmanın ürünü olan kitap, Anadolu Türk tarihi açısından önemli bir kazanım.



## Şişli Semt Kitapları

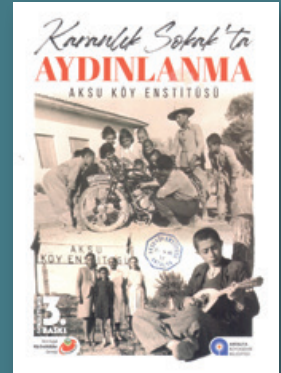
Şişli Belediyesi, "Şişli Semt Kitapları" dizisiyle kültürel miras

alanında yapılan çalışmalara nitelikli bir katkı sağladı. Şişli Semt Kitaplığı tarafından yayımlanan 14 kitabın dizi editörlüğünü Muzaffer Ayhan Kara üstlendi ve her bir semt için farklı yazarlarla çalışıldı. Neredeyse yarım asırlık bir ömür yaşamış, kültürel olarak İstanbul'un en önemli ve en kalabalık yerleşim yerlerinden olan Şişli ilçesi hakkında bir hafıza rehberi oluşturdu. 25 mahallesi olan Şişli, mahalle bazında ele alınmadı; semt merkezli düşünüldü. İlçenin kültürel miras çalışmalarına altlık oluşturmak amacıyla başlatılan sözlü tarih çalışması hem basılı kitap hem de film olarak somutlaştı. Kitaplar ve filmler Şişli'yi, Şişli'de yaşayanların ağzından anılarla ve efsanelerle anlatarak "yaşayan tarih" yaklaşımını destekleyecek şekilde kurgulandı. Kitaplar hakkında bilgi almak için: <https://www.sisli.bel.tr/sem-t-kitaplari>



## Karanlık Sokak'ta Aydınlanma: Aksu Köy Enstitüsü

Yeni Kuşak Köy Enstitülüler Derneği tarafından yayıma hazırlanan ve Antalya Büyükşehir Belediyesinin genişletilmiş 3'üncü basımıyla yayımladığı çalışma; köy enstitülerinin kuruluş amacı, günümüze yansımaları ve somut getirileri hakkında önemli bir kitap. Aksu Köy Enstitüsü, 1940 yılından beri yetiştirdiği değerli kişiler ve onların çalışmaları sayesinde her zaman önemli bir merkez olmuş. Bu kitap, okurlara Aksu Köy Enstitüsünün tarihsel süreçlerini, eğitimi ve öğrencilerini detaylı şekilde aktarıyor. Sözlü tarih çalışmasıyla, enstitüyü yaşayan ve yaşatanların dilinden dinleyerek bir nevi o zamanlara yolculuk ediliyor. Yolculuğun son durağında ise yapının son durumu hakkında güncel bilgiler veriliyor.





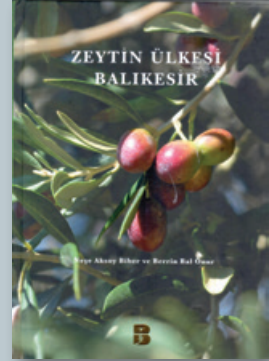
## Sidon Kral Mezarı Kazısı

Türk Arkeoloji ve Kültürel Miras Enstitüsü tarafından Türkçeye çevrilen, aslı Fransızca olan *Sidon Kral Mezarı Kazısı*, Türkiye'nin ilk arkeologu Osman Hamdi Bey tarafından kaleme alındı. Aslında Osman Hamdi Bey'in Fenike şehri Sidon (Sayda)'da yürütülen kazılar sırasında tuttuğu rapor, kitaplaştırılarak okurla buluşturuldu. Osmanlı'nın arkeoloji alanında nasıl bir aşamaya geldiğini anlamak için önemli bir kaynak olan kitap, Sidon Kral Mezarı Kazılarında dair detaylı bilgiler sunuyor. Diğer yandan, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e kadar arkeolojik verilerin ve müzeciliğin katmanlarını, gelişimini izleyebilmek için bir altlık oluşturuyor. Geçmişin birikimini günümüze aktaran, kendisi de arkeolojik belge niteliğinde olan değerli bir kitap.



## Zeytin Ülkesi Balıkesir

Zeytin ve zeytinyağının vatanı olarak bilinen Balıkesir, zeytin mirasını yaşatabilmek amacıyla Neşe Aksoy Biber ve Berrin Bal Onur işbirliğiyle kitaplaştırıldı. 2022 yılında Balıkesir Tarım Ürünleri Yayınları tarafından raflara taşındı. Balıkesir ilçelerinde zeytin üretiminin teknik olarak nasıl yapıldığı aktarılırken; yörenin zeytincileri ve üreticilerine söz verildi, zeytin mirası onların dilinden anlatıldı. Zeytinle ilgilenen 170 ayrı kişiyle birebir görüşülerek kültürel dokuyu ortaya çıkarmak, Balıkesir'in eşsiz mirasını daha fazla kişiyle buluşturmak hedeflendi.



## Küçükçekmece Kültür Varlıkları Envanteri

Yerel yönetimlerin envanter çalışmalarına bir yenisini daha eklendi. Dürdane Kaya'nın hazırladığı taşınmaz kültür varlıklarının tespit çalışması, Küçükçekmece Belediyesi kitaplaştırıldı. Kent arşivleri ve kent müzelerinin temel altlığını oluşturan kent envanterlerinde il-ilçe bazlı, tescilli, anıtsal, endüstriyel, arkeolojik ve sivil mimari yapıları belirleniyor ve tanıtılıyor. Küçükçekmece ilçesi bu çalışma sayesinde hem kendi kültürel kimliğini kayıt altına aldı hem de kent hafızasına katkıda bulundu.



## Tarih İçinde Safranbolu

Araştırmacı yazar Hür Kalyoncu'nun kaleme aldığı *Tarih İçinde Safranbolu*, Safranbolu Belediyesi tarafından yayımlandı. Safranbolu tarihine dair bir belge niteliğindeki çalışma; kentin coğrafyası, tarihi yerleşkesi, mimarisi ve folkloru hakkında veriler sunuyor, Safranbolu'ya hiç gitmemiş okurları meraklandırıyor. UNESCO korumasındaki tarihi bir kentin geçmişi, bugüne vararak anlatan kitap, korumaya dair araştırmaların temelini oluşturmayı da amaçlıyor. Safranbolu'ya tarihsel bir bütünlük içinde bakabilmek kitap sayesinde daha kolay hâle geliyor.



## Planlama Sürecinde Orman Fonksiyonları

Dr. Gülzade Kahveci'nin kaleme aldığı ve Saliha Yadiğâr'ın editörlüğünü üstlendiği *Planlama Sürecinde Orman Fonksiyonları*, Türkiye Ormanlıklar Derneğinin tarafından yayımlandı. Kitap, özellikle orman planlama ve orman ekolojisi hakkında çalışan araştırmacılar için önemli bir kaynak. Kitapta Türkiye ormanlarının fonksiyonları ve sınıflandırılması detaylandırılarak; orman fonksiyonlarının haritalandırılması ve pratikte kullanılması hususları da ayrıca önemseniyor. *Planlama Sürecinde Orman Fonksiyonları*, ÇEKÜL Bilgi Belge Merkezi raflarında okurlarını bekliyor.



## Bir Zamanlar Çorum

Çorum ilinin hafız-ı kütüblerinden (kütüphanecilerinden) sayılan, halkbilim araştırmacısı Hasan Eşref Ertekin'in samimi bir dille kaleme aldığı *Bir Zamanlar Çorum*, Çorum Belediyesinin katkılarıyla okurla buluştu. Kentin kültürel ve edebi notlarının, diğer deyişle günlüklerinin kitaplaştırıldığı çalışmada Ertekin'in hayatı ve kente dair hatıralar yer alıyor. Hasan Eşref Ertekin 1925 yılında, Milli Kütüphaneye atanan ilk hafız-ı kütüb oldu ve modern kütüphaneciliğin de kurucusu kabul edildi. Ayrıca Türk Dil Kurumu sözlükleri için çalışmalar yürüttü ve Çorum'un mânilerini derleyip kitaplaştırdı.



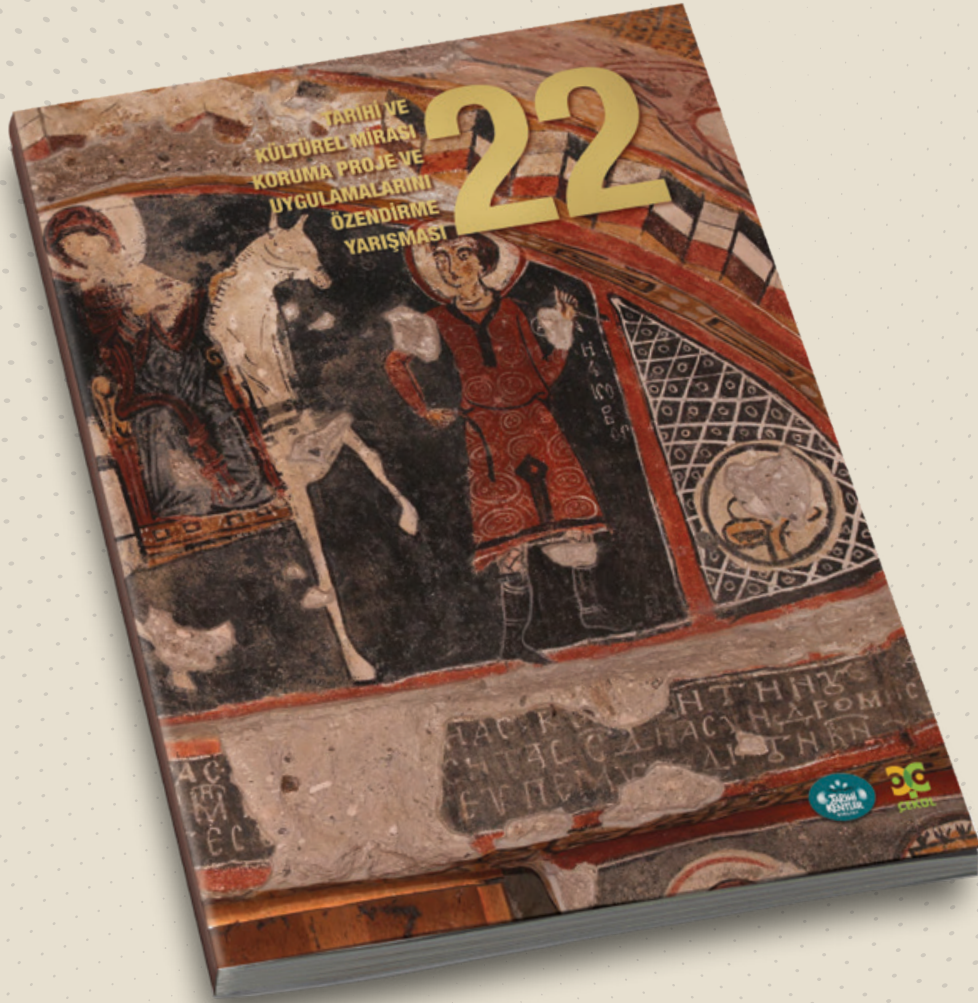
Cumhuriyetimizin 100'üncü yaşını  
**fidan dikerek kutlayalım.**



Yardım Toplama Faaliyet No: 23-414

[www.yuzuncuyilormani.org](http://www.yuzuncuyilormani.org)

**DEKÜL**



# **TARİHİ KENTLER BİRLİĞİ** KÜLTÜREL MİRAS KORUMA ÖZENDİRME YARIŞMASI 2022 KATALOĞU YAYINLANDI.

37 üye belediyeden 76 projenin yer aldığı kataloğa  
TKB web sitesinden erişebilirsiniz.

[www.tarihi kentler birligi.org](http://www.tarihi kentler birligi.org)

